

SIUMUT

KALAALLIT NUNAAT IMMINUT NAPATITTOQ

ANGUNIAKKAT

2020 - 2023

Naalackersuinikkut anguniakkat

Nuuk november 2020

IMARISAI

SULISSUTIGAARPUT NUNATTA NAALAGAAFFINNGORNISSAA.....	7
ANINGAASAQARNERMUT POLITIKKI	9
NUNARSUARMIOQATAANEQ	12
SULIFFEQARNEQ.....	13
NIUERNEQ.....	15
INUUSSUTISSARSIUTIT.....	17
TUNISASSIORFEQARNEQ	18
PISUUSSUTIT UUMASSUSILLIT	19
AALISARNEQ	21
PINIARNEQ.....	23
NUNALERINEQ UUMASUUTEQARNERLU	25
AVATANGIISIT PINNGORTITARLU	26
NUKISSIUUTIT	28
ATTAVEQAATIT	29
ANGALLANNEQ ASSARTUINERLU	30
TAKORNARIAQARNEQ	32
INEQARNEQ SANAARTORNERLU	33
AATSITASSARSIORNEQ – UULIASIORNEQ.....	36
ILINNIARTITAANEQ EQAATSOQ ATAQATIGIITTORLU	38
MEEQQAT ATUARFIAT SIOQQULLUGU ORNITTAKKAT.....	40
MEEQQAT ATUARFIAT.....	40
INUUTISSARSIUTINUT ILINNIARTITAANEQ.....	41
ILISIMATUSARLUNI ILINNIARTITAANEQ	43
ILAQUTARIIT	44
PEQQINNISSAQ.....	45
MEEQQAT INUUSUTTULLU.....	47
UTOQQAAT	49
ISUMAGINNINNEQ	50
INUIT INNARLUUTILLIT	52
PINAVEERSAARTITSINEQ KATSORSAANERLU	54
INUIATTUT ILEQQUT - PIORSARSIMASSUSEQ - KULTURI	55
TIMERSORNEQ.....	57

ILAGEEQARNEQ	58
KOMMUNIT	59
PISORTANI ALLAFFISSORNEQ	61
NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT SULIFFEQARFIUTAAT	62
NAMMINERSORTUNNGORSAANEQ	63
EQQARTUUSSIVEQARNEQ.....	64
NUNANUT ALLANUT TUNNGASUT	66
ILLERSORNISSAQ – ANNAASSINIARTARNEQ	69
UPALUNGAARSIMANEQ - QATSERISARTOQARNEQ	71

SIUMUP TUNNGAVIUSUMIK SIUNERTAI

Pilersikkumallugit inuiaqatigiit ataqatigiissut, ilatsiinnartuunngitsut, eqeersimaartut napassinnaalluartullu. Inuiaqatigiittut akisussaaqataanertik qamuuna misigisimalluarlugu ilumoorfigalugulu innuttaaqataasut.

Pilersikkumallugit inuiaqatigiit nunamik tunniussinnaasai akisussaassuseqartumik atorluarlugit avataaniillu pisariaqartitativik iluaqutigalugit imminnut napatittut.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit kikkunnut tamanut pitsaasumik atugassaqartitsisut naligiimmillu periarfissaqartitsisut.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit naligiissitaasut sumi inunngorsimaneq, arnaaneq, angutaaneq upperisaqarnerluunniit apeqqutaatinnagit.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut politikikkullu nammineersut.

Kalaallit Nunaata aqunneqarnerani ammasumik inuillu oqartussaaqataanerat pingaartillugu ingerlatsineq nukittorsassallugu.

Nunatsinni inuiaqatigiit akisussaassusermik, eqeersimaarnermik peqqikkusussutsimillu pingaartitsillutik kiffaannngissuseqarlutillu ineriartornissaminnut pitsaasumik periarfissaqarnissaat qulakkeersimajuassallugu.

Nunatsinni avatangiisit isumalluutillu uumassusillit nungutsaaliuinikkut paarilluarneqarnissaat qulakkeersimajuassallugu.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuiaqatigiit nunarsuarmioqataasut unammillersinnaasumik ilinniartitseriaaseqartut.

Kalaallit Nunaanni Inuit pisinnaatitaaffii nunarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut illersussallugit.

SIUMUT

Siumut partiitut pilersinneqarpoq ulluni 28., 29., aamma 30. juli 1977 Upernaviarsummi Qaqortup eqqaani. Naalackersuinikkut suleqatigiiffiuvoq inuianni kalaallini sorlaqartoq. Suleqatigiiffiup tunngavilersimavaa Danmarkip nunatsinnik nunasiaateqarnerata aaqqissukkamik illuatungilersorneqarnera.

Siumup tunngaviusumik eqqarsartaaserinngilaa inuiaqatigiit aaqqissugaanerata aalajangersimasup qaquorsuarmut atortuujuarnissaa.

Inuiaqatigiit naqisimaneqanngitsut, eqeersimaartut suleqatigiittullu tassaapput naalackersuinikkut aningaasaqarnikkullu demokrati tunngavigalugu tamakkiisumik illersugaasut. Atugarisatigut naapertuilluarneq, assigiimmik naleqassuseq, kulturikkut naqisimaneqannginneq killilersugaanngitsumillu suliniuteqarsinnaaneq tassaapput inoqatinik pitsaasumik isiginnittaaseqarnermut sorlaasut.

Allanik suleqateqarsinnaaneq oqaloqateqarsinnaanerlu politikkikkut aaqqissugaanitsinni immikkut pingaaruteqarput, tamatumuunami innuttaasut assigiinngitsut akornanni naalackersuinikkullu isummat assigiingitsut akornanni sakkortuumik assortuunneq pinngitsoorsinnaagatsigu.

Ersarissunik anguniagaqarneq aqputaanilu naaperiaanissamut piunassuseqarneq siunertap ataatsip iluaniipput. Tamatuma kinguneranik suleqatigiiffimmi ilaasortat oqartussaaqataanerat annertuumik pingaaruteqarpoq.

Naalackersuinikkut suleqatigiit tapersersorteqarluartut, aalajaatsumik isummertaasillit ersarissunillu anguniagallit nukissaqarluarnerpaapput allat suleqatiginiarnissaannut.

Siumup anguniaarpaa nunami inuiaqatigiit atugarissaartut, ataatsimoortut, naleqqussallaqqissut, ineriartortitsiuartut, avatangiisinut ataqqinnilluinnarlutik avatangiisip tunniussinnaasaanik atorluaasut nunarsuarmioqataanermilu peqataallutik ingerlasut.

INUK TATIGALUGU – SIUNISSAQARNEQ UPPERALUGU

Siumup siunertaani tunngaviuvoq socialisme demokratimik tunngavilik. Siumup anguniarpaa inuup kiffaangissuseqartitaanissaa, qulakkiissallugu toqqissisimalluni naqisimaneqaranilu nammineerluni inuunermi akisussaassuseqartumik aalajangiiffiginissaanut periarfissaqartitaanissaa, peqatigiinnermut tunngatillugu, pinngortitamut tunngatillugu, kinguaariinnullu aggersunut tunngatillugu akisussaaqataasutut misigaluni.

Inuup naleqassusia ataqqisariaqarpoq. Taamaattumik illersugaraagut inuiaqatigiit inatsisunik tunngavillit inuillu pisinnaatitaaffii tunngaviusut.

Innuttaasoq kinaluunniit aalajangeeqataasinnaatitaasariaqarpoq nammineq ulluinnarni inuunerminut inuiaqatigiillu sutigut tamatigut aqqissugaanerannut. Angorusuppagut inuiaqatigiit kikkunnut tamanut ammasut kikkunnillu tamanik atorfissaqartitsisut.

Siumup inuup kiffaangissuseqarnissaanik piumasaanut atalluinnarput kikkut tamarmik suliffissaqarnissaat, Nunatsinni aningaasaqarnikkut naapertuilluartumik ingerlatsineq kikkullu tamarmik inuiaqatigiit ajunngitsorsiassaannut naligiimmik periarfissaqartitaanissaat.

SULISSUTIGAARPUT NUNATTA NAALAGAAFFINNGORNISSAA

Siumup siuttuuffigalugu naammasillugu suliaraa Namminersornerulluni Oqartussaanerup 1979-imi anguneqarnera, aamma Siumup siuttuuffigalugu naammasillugu suliaraa Namminersorluni Oqartussaanerup 2009-imi anguneqarnera. Siumup Namminersorluni Oqartussaaneq naalagaaffinngornissamut ikaarsaariarnissamut aqqissuussinertut isigaa, taamaammatt Siumup siuttuuffigaa Kalaallit Nunatta tunggaviusumik inatsisissaata pimoorullugu suliarineqalerner, kalaallit namminneq suliaralugu ilusilersugaat.

Siumut isumaqarpoq inuiaqatigiit imminnut aalajangiiffigisinnaatitaaneratt ataqqisariaqartoq. Siumup anguniarpaa nunatta naalagaaffinngornissaa, nunamik piginnittuunitta naqissusernissaa, uagutsinnut tunggasutigut nammineerluta tamakkisumik akisussaaffigilernissarput - avataaniit naalakkatut isigisunit oqartussaaffigineqarata.

Nunatsinni nammineerluta tunggaviusumik inatsiseqalernissarput maannakkut isumalioqatigiissitarsuup suliarileruttorppaa, Siumumiit siuttuuffigineqarluni. Siumup anguniarpaa inuiaqatigiit Kalaallit namminneerlutik aalajangissagaat naalagaaffinngornissatta qanoq ittup qanorlu aqqissugaasup pilersinnissaa, tamannalu tunggaviusumik inatsisikkut aalajangersaaffigineqassaaq.

Naalagaaffinngornissarput pillugu ingerlaavartumik paasisitsiniaasoqarnissaa oqallittoqarnissaa Siumup suleqataaffigissavaa nunattalu naalagaaffinngornissaa pillugu nunatsinni ataatsimeersuartitsisoqarnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Akisussaaffiit Danmarkimit ingerlanneqartut nunatsinnit ingerlanneqalernissaat pillugu immikkut ittumik suleqatigiissitarsualiortoqassaaq, taassuma akisussaaffinnik tigusinissat tullerriarnissaat nalilersorlugulu piffissalersuusersussavaa.

Nunatsinni erfalasutta atugaanera pillugu maleruagassat naalagaaffinngornissatsinnut piareersarneqaleriissapput.

Kalaallit Issittormiuugatta Issittumi inunnut, uumasunut, pinngortitamut Nunat issittormiut suleqatigalugit periusissaliortoqarnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Siumup kissaatigaa uagut, nunatta inui, nammineerluta killilersugaanatalu nunatta soqutigisai pillugit nunanik allanik isumaqatigiissuteqartalernissarput – pinngitsaaliissummik nakkutilliisoqarata.

Siumup pilersikkumavai inuiaqatigiit kikkunnut tamanut pitsaasumik atugassaqaqtitsisut naligiimmillu periarfissaqaqtitsisut.

Siumup pilersikkumavai Nunatsinni inuiaqatigiit naligiissitaasut sumi inunngorsimaneq, arnaaneq, angutaaneq, upperisaqarneq imaluunniit ammip qalipaataa apeqqutaatinnagit.

Inuiaqatigiit nutaaliaasut atugarissaartut nunamilu kikkut tamarmik kiffaanngissuseqarfigisaanni toqqissimaffigisaannilu taamaallaat ineriartorsinnaassapput innuttaasut nammineq inuunerminnut, ilaqttaminnut, eqqaamiuminnut suleqatiminnut innuttaaqatiminnullu akisussaaqataasutut misigisimappata.

Saammaasseqatigiinnissaq pillugu isumalioqatigiissitarsuup isumaliutissiisutaani ima qulequtserneqarsimasumi: “Qanqa pisut paasivaqut, ullumi pisut akisussaaffigaavut, siunissaq pitsaanerusoq sulissutigaarput”-mi innersuussutigineqartut malitseqartinneqassapput.

Naligiinnerup ilagaattaaq kikkut tamarmik naligiimmik ilinniarsinnaatitaanissaat – aammalu nammineq piginnaasat aallaavigalugit suliffeqarsinnaasariaqarneq. Naligiinneq demokratiip tunngavigissavaa inuit tamarmik naligiimmik naleqassusiat aallaavigalugu.

Kalaallit Nunatsinni innuttaaqataasugut amerlannginnerput akueralugu inuiaqatigiittut aaqqissuussisariaqarpugut kikkut tamarmik kissaatigisartik malillugu pisinnaasaminnik atuisinnaangortillugit, nunatsinnilu ataatsimooqatigiinnerput mianeralugu.

ANINGAASAQARNERMUT POLITIKKI

Nunatsinni aningaasarsiornikkut ingerlatsinermi anguniarneqassaaq nunatta aningaasatigut imminut napatilernissaa, aningaasarsiornikkut kiffaangissuseqalernissaa. Tamanna anguniarneqassaaq nunatsinni avammullu tunisassiornerup tamatigut pimoorullugu ineriartortittuarneratigut. Aningaasarsiornikkut ingerlatsinermi innuttaasut inuuniarnikkut atugarisaasa isumannaatsuunissaat pitsanngorsartuarnissaallu anguniassavarput.

Nunatta pisuussutai suugaluartulluunniit inuiaqatigiit pigaavut. Pisuussutitta iluaqutigineqarnerat tunngaviusaaq aningaasarsiornikkut ineriartornitsinnut. Nunatsinni pisuussutitta uumassusillit uumassuseqanngitsullu niuerutigineqarnerini nunatsinnut innuttaasunullu aningaasarsiornikkut iluaqutaanerpaaffigisinnaasaat aallaavigineqartassaaq.

Nunatsinni inuussutissarsiutit isumannaatsut arlariissillugit ineriartortissavagut, aalisarnikkut, Nunaateqarnikkut, suliffissuaqarnikkut, aatsitassarsiornikkut, takornariaqarnikkut nunattalu immikkuullarissumik pisussutaasigut, soorlu imeq, nilak, ujaqqat il.il.

Nunatsinni tunisassiorneq inuussutissarsiorderlu nunat tamalaat akornanni unammillersinnaasariaqarpoq sapinngisarlu naapertorlugu aningaasartuutitigut unammillersinnaasunik atugassaqartitsisariaqarluni.

Aalisartut aamma aalisarnerup suliffissuaqarnerullu aningaasarsiutaanerat ukiuni tulliuttuni annertuumik qaffassarneqassaaq, aalisagartassiissarnerit nutaamik aaqqissuunnerisigut suliffissuarnilu ineriigaanerusunik tunisassiorneqartut, kiisalu avammut niuernerup nutaamik aaqqissuunneratigut.

Nunatta avammut niuernerani ingerlatseqatigiiffiit ilaasa nunatta pisuussutaanik avammut niueruteqarnerminni nunatsinni aningaasartuutitik matussusiinnarlugit Danmarkimi immikkoortortaminnut (Imminnut) tunioraasarnerat (Transfer pricing) pillugu misissueqqissaarluni nalilersuinerit naammassineqarnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Siumup anguniarpaa nunatta immikkoortui tamarmik naligiinnerusumik ineriartornissamut periarfissaqarnissaat. Kommuunini illoqarfiit anginerit aallaavigalugit innuttaasut naligiimmik periarfissaqartitaanissaat, aningaaseriveqarnikkullu (Bank) toqqaannartumik sullinneqarnissamut periarfissaqarnissaat.

Inoqarfiit ineriartornissamut periarfissaasa nalilersorluarneqartarnissaannut tunngavissat pilersinneqassapput kommuunit suleqatigalugit peqatigalugillu. Nunaqarfinni nunaqarfiit ineriartornissaannut periarfissat susassaartut tamarmik peqatigalugit pilersaarusiorneqartariaqarput ineriartortinneqarlutillu.

Pisortat suliffeqarfiutaat nunap immikkoortuini tamani inissisimatinneqartassapput, qitiusumiillu sinerissamut nussuinissat nalilersorneqassapput.

Ukiuni tulliuuttuni naalackersuinikkut qulakkeerneqassaaq nunatta Danmarkip Nationalbankiannik suleqateqarnerata nukittorsarneqarnissaa, naalangaaffinngornissatsinnut piareersarnermut ilaatillugu.

Inuiaqatigiit akornanni aningaasaqarniarnikkut nikingassutaasut nalilersorneqartassapput aningaasarsiornikkut naligiinnissaq – aamma kommunit akornanni – nammaqatigiinnissarlu qulakkeerniarlugit.

Aningaasap nalinga pisisinnaassuserlu imminnut attuumalluinnartuummata qulakkeerneqartassaaq akissarsiat akillu illersorsinnaasumik inissisimasarnissaat. Akissarsiat nunatta akiliisinnaassusia inuuniarnermilu aningaasartuutit naapertorlugit annertussusilerneqartassapput, sulinikkut aningaasarsiorneq immiut akilersinnaasoq qulakkeerneqartassaaq.

Nunatta aningaasarsiornikkut isumannaatsuunissaa innarlernagu sulisarnerup sapaatip akunneranut 37,5 time ingerlanneqartalersinnaanera Siumup sulissutigissavaa, taamaaliorneq naammassisaqarsinnaassutikkut angusaasartunik apparsaarinerussangippat.

Nunatsinni sulisartut aningaasarsiortullu tamarmik utoqqalinermi soraarnerussutisiaqalernissaat atuuppoq. Aningaasarsiortut tamarmik utoqqalinissamut toqqorterisussaataalerneranni akilersuisitsinermi periutsit aqqissuunneqartassapput nunatsinni kattuffiit susassaqtullu allat suleqatigalugit.

Aningaasaqarneq Aningaasarsiornierlu pillugit innuttaasunik qaamarsaanerup ingerlaavartup aallartinneqarnissaa Siumut sulissutigissavaa.

AKILERAARUTIT

Akilerartitsinermi ingerlatseriaaseq eqaannerpaaq akikinnerpaarlu atorneqassaaq, aningaasallu nunatsinniit annissorneqarnerat pakkersimaarneqassaaq. Inummut ilanngaattissutitut atuuttunut sanilliullugu nalilersortuartariaqarpoq. Akilerartarnermi ilanngaasiisarneq, soorlu suliffiutitaarnissaq illutaarnissarlu siunertaralugit, ileqqaagaqarnermi atortinneqassaaq.

Nunatta akilerartutitigut isertitaqarnerusalernissaa anguniarlugu aningaasarsiutaasut nuna aallaaviusoq naapertorlugu akilerartitsisalernissap (Kildelandsskat), pisuussut nunatta pigisaa nunami allami nalittorsarneqarsimasooq nunatsinnut akilerartutitigut pissarsissutigineqartalernissaa anguniarneqassaaq.

Kommunimit kommunimut akilerartutit assigiinngissuseqarsinnaanerisa annerpaaffigisinnaasaa aaliangersarneqartassaaq. Kommunit isertitaqarnerusut isertitakinnerusullu naligiissaariffigineqartarnerat ingerlaannassaaq, isertitakissuseq isertitsiviusinnaasunik

amigaateqarnermik patsiseqartillugu. Kommunit ataasiakkaat nammineq akisussaaffigaat kommunimut akileraarutip annertussusilerneqarnissaa.

Kommuunit akornanni naligiissaarinermut akileraarutigut aqqissuussineq nalilersoqqissaarneqassaaq naapertuilluarnerusumik aqqiinissaq siunertaralugu. Akiitsunik akiliisitsiniartarneq kommuninut utertinneqarnissaa sulissutigineqassaaq, qanimut innuttaasoq tikillugu akiliisitsiniartarneq siunertaralugu.

Suliffeqarfinnut namminersortunut akileraarut annertussusilerneqartassaaq nunatsinni suliffinnik pilersitsinissap orniginartuunissaa eqqarsaatigalugu, nunattalu nunanut sanilerisatsinnut suleqatigisatsinnullu unammillersinnaassuseqartuarnissaa qulakkeerlugu.

Nunatsinni imartatsinnilu pisuussutit suugaluartulluunniit atorlugit tunisassiornermut akitsuusersuisarneq peqqissaartumik nalilersorluakkamillu atorneqartassaaq, nunatsinni aningaasaqarniarnitsinnut iluaqutaanerpaamik angusaqarfiusarnissaa siunertaralugu.

Nunatta nammineq isertittagaasa qaffakkiartornerat ilutigalugu nioqqutissanut akitsuutit aningaasaqarniarnitsinnut isumalluutaanerat annikilliertortittariaqarparput, aammalu atortut nioqqutissiallu inuussutissarsiornermi inuuniarnermilu pisariaqartitat salliutillugit akitsuutit inissinneqartassallutik.

Nioqqutissanut, pigisanut nalilinnut assigisaannullu akitsuusersuisarnermi innuttaasut atugarisaat aallaaviusassapput.

NUNARSUARMIOQATAANEQ

Nunarsuarmioqataanerup sorlaa tassaavoq – niuernikkut, sulisoqarnikkut, ilinniartitaanikkut, kulturikkut aningaasanillu paarlagiiaaqatigiinneq, nunat assigiinngitsut akornanni aningaasaqarnikkut eqaatsumik ataatsimoorussiartuinnarneq ilutigalugu. Taamaammat tamatuma siunissami tunngaviujartuinnarnissaa pingaaruteqaleriartuinnarnissaalu naatsorsuutigisariaqarparput.

Nunarsuarmioqataanerup unamminartuujuarnissaa aningaasaqarnikkullu assigiinngitsutigut eqquisinnaanera allangornaviangilaq. Taamaammat aqutissat pingaartut makku, tassalu sulisut piginnaangorsartuarnissaat suliffeqarfiillu annerusumik aningaasanik kaaviiartitsisinnaanissaat nukittorsartuartaqarparpagut. Taamaammat Siumut isumaqarpoq *nunarsuarmioqataaneq pillugu suleriaasissamik pilersaarusiortariaqartugut* taamatut iliornikkut nunatta soqutigisai aallaavigalugit aqutissat pilersinneqassammata.

SULIFFEQARNEQ

Kikkut tamarmik naleqquttumik suliffeqarnissaat Siumup anguniartuarpaa.

Nunatsinni sulisussatigut pisariaqartinneqartunut naapertuuttumik sulisussaartuarnissaq qulakkeersimaniarlugu susassaartut taamaasa suleqatigiisillugit siunertat anguniarneqartassapput, inuussutissarsiutit pioreersut nutaallu aallartinneqartartut tamaasa eqqarsaatigalugit.

Kommunini tamani inuttaasut suliffeqarnermi piginnaasamikkut qaffassartuarnissaat sulissutigineqartuassaaq.

Siumup anguniartuarpaa sulisussarsiornermi Kalaallit Nunatsinni nunaqavissut suliffissarsiorlutut salliutinneqartuarnissaat, pissusissamisuunngimmammi nunatsinni suliffissaaleqisoqaraluartoq avataaniit sulissussanik tikerartitsiuarneq, taamattumik sulisussarsiornermi kommuunini suliffissarsiorluni qinnuteqaatinik sullissisarnerup pitsaanagerusunngortinnissaa Siumup sulissutigeqqinniarpaa.

Suliffissarsiorluni nalunaarsuisarfik nittartakkatigoortoq atorineqartassasoq pisussaaffiussaaq.

Akilernerluilluni sulipilutsitsineq atorlugu suliffeqarfiit ilaasa sulisoqartarnerat (social dumping) Kalaallit Nunatsinni inerteqqutaassaaq, ukiunilu tulliuttuni qulaajaaneq ingerlanneqassaaq inatsisitigut naleqqussaanissaq siunertarlugu.

Suliffeqarfiit avataaniik suliartortussanik tikisitsiniarlutik qinnuteqaraangamik ullunik 14-inik akissutisinnissamut periarfissinneqartarnerat sapaatip akunnerinut sisamanut sivitsorneqassaaq. Piginnaasatigut pisariaqartitsisoqartillugu pisortat tikisitsippata piginnaasap nunaqavissumut ingerlateqqinneqartarnissaa qulakkeerneqartassaaq, nunaqavissorlu piginnaasatigut naammassinnissinnaanngoraangat tikisitap suliassaa naammassineqarsimasutut isigineqassaaq.

Nunatsinni inuussuttut tamarmik ilinniarfissaqarlutillu suliffissaqassapput, tamannalu anguniarlugu ukiuni tulliuttuni Siumup sulinini sakkortusissavaa, inuussutut tamamik meeqqat atuarfianniit anigaangamik ingerlaqqittarnissaat qulakkeerniarlugu.

Kikkulluunniit suliffissaarunnermik eqqugaasut piaarnerpaamik ilinniaqqinnissamik imaluunniit suliffissamik innersuunneqartassapput, piumasaat sapinngisaallu naapertorlugit. Piaarnerpaamik suliffeqaqqilernissaq anguniarlugu pisariaqarlunnarpoq suliffissaaleqisut pikkorissarnissaat suliffissanullu allanut nutaanut nuussinnaannermut piukkunnarsarneqarnissaat.

Inoqarfiit akornanni suliffissanut nuukkasuarsinnaasarnissami ajornartorsiutit qulaajaaffigineqassapput aaqqiiffigineqarlutillu, tamatumani sulisartut sulisitsisullu kattuffii suleqatigineqassapput.

Suliffeqarfiit qullersaqarfiisa nunatsinniisittarnissaat killiliussatigut piumasaqaataassaaq, suliffeqarfiit qullersaqarfiini akisussaasutut inissisimasut kalaaliusarnissaat kalaalersaqartarnissaalluunniit killiliussatigut piumasaqaataasalissaaq.

Nunatsinnut naleqquttunik sulisartunut napparsimangersiuteqarnissamut suliffissaaleqinermullu aningaasaateqarfinnik pilersitsisarneq ineriartortillugulu ingerlanneqartuartariaqarpoq.

Suliffeqarfiit nutaaliorsinnaanerak, naleqqussallaqqissusaat piginnaasanillu qaffassaanerat isiginiarneqartariaqarpoq, kiisalu teknikkikkut atortorissaarutit nutaanik nioqqtissiornermi nunarsuarmioqatinullu attaveqarnermi atorluarneqarlutik.

Inuusuttut ilinniagaqarnatillu suliffeqanngittut inuiaqatigiinni suleqataalernissaat pillugu immikkut iliuuseqartoqartariaqarpoq.

Inuussutissarsiutinik pitsanngorsaasoqartillugu nutaaliortoqartillugulu sulilersussatigut naleqqussaasoqartuataassaaq nunatsinni najugaqavissut atorluarneqarsinnaaqqullugit, soorlu aatsitassarsiornermi, uuliasiornermi, aatsitassanut akuiaaviliornermi il.il.

AKULERUTSITSINEQ

Kalaallit ataatsimoornitsinni kinaassuserput, kulturerput oqaatsivullu qitiulluinnarput. Naalagaaffinngornissarput eqqarsaatigalugu ilinniartitaaneq ineriartornerlu qitiupput pingaaruteqarluinnarlutillu.

Inuit nunanit allaneersut inuiaqatigiinni inooqataalersimasut akuulersinniarlugit immikkut iliuuseqartoqartarnissaa pisariaqarpoq:

- Kalaallit oqaasiinik, danskit oqaasiinik tuluilluunniit oqaasiinik ilinniarnissamik pisariaqartitsisut eqqarsaatigalugit.
- Kalaallit kulturiannik, oqaluttuarisaanerannik inuiaqatigiinnilu pissutsinik paasisaqarnissamik pisariaqartitsisut eqqarsaatigalugit.

Taamaammat oqaatsitigut inuiaqatigiinni akuunerulersitsiniarnermut inatsimmik Siumut pilersitsiniarpoq – kinaluunnit Kalaallit Nunaanni najugalik kalaallit, danskit tuluillu oqaasiinik, kalaallilu kulturiannik inooriaasiannillu ilinniagaqarsinnaaleqqullugu.

Akuuneruneq oqaatsitiguinnaanngitsoq aamma sulisoqarnikkut allatigullu timitalerneqassaaq.

Nunat allamiut nunatsinnut nuuttarsinnaanerak, najugaqarallartarsinnaanerak nakkutigineqarnissaallu pillugit nunatsinni nammineerluta inatsisiliornissarput Siumup sulissutigissavaa.

NIUERNEQ

Nunanik allanik niueqateqarnerup annertusartuarnissaa Siumup pingaartippaa, taamaamat nunat aalisakkanik avammut niuernitsinni suleqatigilluakkatta niueqatigiinnikkullu suleqatigilluartarnissaat pingaartinneqassaaq. Nunat sanilitta niueqatigiinnikkut suleqatiginerat annertusarneqassaaq, niuernermi aningaasartuutit appasinnerpaaffimmitinnissaat ilanngullugu siunertaralugu.

Niuerneq eqqarsaatigalugu nunat suleqatigisatta nunattalu pisariaqartitaat tunniussinnaasaallu aallaavigalugit sulisutigut paarlaasseqatigiittarnissat anguniarnissaat Siumup pingaartippaa.

Nunatta EU-llu aalisarnikkut niuernikkullu isumaqatigiissuteqartarnerat nutarterneqartuassaaq, allatigullu nunatta EU-mik suleqateqarnera ineriartortinneqartuassaaq.

Nunatta WTO-mi ilaasortaanermigut iluaqutigisinnaasai annertusarneqassapput, ilaasortaanerullu malitsigisaanik akornutaasinnaasut qulaajarneqartariaqarput.

Nunatta NAFTA-mi ilaasortanngorsinnaanera nalilersorneqassaaq misissoqqissaarneqarlunilu.

Imminut pilersornerunissaq qulakkeerumallugu avataaniit eqqussukat, nunatsinni tunisassiarineqareersunut unammillertut, akitsuusersorneqartarnissaat ammaffigissavarput, nunatsinni nioqqutissiorneq illersorumallugu annertusarumallugulu.

Nunat allat ilaasa nioqqutissaatitsinnik ataasiakkaanik eqqusseqqusinnginneri akitsuutitigulluunniit killilersimaarinninneri eqqarsaatigalugit nunat pineqartut Naalackersuinikkut aallartitaqarnikkullu oqaloqatigisarnissaat pisariaqarpoq, killilersimaarinninnerit aaqqiivigineqarnissaat siunertaralugu.

Nilammik imermillu unammilleqatigiiffiusumik nioqqutissiornerit taakkunanngalu niuerutiginninnerit piaartumik annertusaavigineqassapput, taamaaliornissamullu akornutaasinnaasut aporfusinnaasullu qulaajarneqassallutik. Imeq pisuussuterput nunatsinnut aningaasarsiutaanerunissaa Siumup aqqutissiuutissavaa.

Nuummi Talittarfissuaq atorluarlugu avammut niuernitta nunanut niuerfiusunut toqqannarnerusumik ingerlaalernissaa nunatsinnut iluanaarnarnerusumik ingerlalernissaa piaartumik suliarineqassaaq.

Kalaallit kulturitta avammut tuniniarnerunissaa nittarsaannerunissaalu siunertaralugu qanoq iliuusissatut tunaartassat pilersinneqarnissaat Siumup peqqissaartumik sulissutigissavaa, tamatumunnga ilaatillugu nunatsinni namineerluta filmiliortarnitta annertusarneqarnissaa.

Nunatsinni niueqatigiinneq

Pisortat namminersortullu suliffeqarfiisa akornanni niuernikkut periarfissat oqilisaavigineqartuassapput, soorlu assartuinermit akit, akitsuutit, akileraarutillu tungaasigut aqqissuussinerit naleqqussartuarnersigut. Akitsuusiisarneq pillugu inatsisissaq piviusunnigortinneqassaaq.

Nioqqutissanik pilersorneqarnermi sumiiffinni assigiinngitsuni pilersuineq isumannaallisarneqassaaq, kiisalu akit sumiiffinni aamma sikusartuni inuuniarnermi nammakkuminarnerusunngornissaat siunertaralugu nutaamik aqqissuussisoqassalluni, pingaartumik inuussutissat peqqinnartut tunisassiallu nunatsinneersut eqqarsaatigalugit.

Nunatta iluani nioqqutissiat suulluunniit Nunatsinni atuisartunit suliffeqarfinniillu atorluarneqarnissaat qulakkeerniarneqassaaq.

Nunatsinni atuisartut siunnersuisoqatigiivi kommuneqarfinnilu atuisartut ataatsimiititaliaat aqqissuusseqqinnikkut suliassanik isumagisassanillu siunertaqarluartumik ingerlatsisinnaalernissaat qulakkeerneqassaaq.

INUUSSUTISSARSIUTIT

Siumup siunertaraa inuussutissarsiorneq arlalinnik tunngavilik nunanullu allanut unammillersinnaasoq piorsassallugu. Inuussutissarsiutitigut assigiinngiaartumik aningaasarsiornikkut toqqammaveqarnissaq anguniarlugu suliffeqarfinnut atugassarititaasut ataavartumik eqaannerulersillugillu pitsanngorsarneqassapput.

Kalaallit Nunatsinni Inuussutissarsiorneermi pingaarnertut tunngaviupput Aalisarnej, Suliffissuaqarnej, Aatsitassarsiorneq Takornariaqarnerlu. Taamaamat pisariaqarpoq nunalerinermik uumasuuteqarnermik, kulturi tungaatigut filmiornermik inuussutissarsiuteqarnerup annertusarnissaa aningaasarsiornikkut siuarsartuarsinnaaqulluta.

Nunarput nammineq filminstittutimik pilersitsissasoq sulissutigineqassaaq, avataaninngaanniit filmiorniarlutik nunatsinnukartut isaavissaat. Tassunga atatillugu filmiornermut inatsit aaqqissorneqarnissaa sulissutigineqassaaq.

Innuttaasoq kinaluunniit inuussutissarsiutinik nammineerluni ingerlataqarnissamut piumasuseqartoq namminersorluni ingerlataqalernissamut periarfissaqartinneqartariaqarpoq. Inuussutissarsiutitigut tapiissutaasartut aningaasarpasuit pitsaanerusumik kinguneqarnerusumillu atorneqartalernissaat siunertaralugu aqqissuusseqqittoqassaaq, nunami sullivinnik nutaanik nioqqutissiorfiusunik pilersitsiortornissaq siunertaralugu. Piorsaanissami suliffeqarfinnillu amerlanerusunik pilersitsiniarnermi namminersorlutik suliffeqarfinnik pilersitsiniartut pisortaniit tapersorsorneqartarnerat siunertaqarluartumik piorsarneqassaaq.

Pisortat inuutissarsiutinik ingerlatsisinnaapput, taamaaliornermili niuernerlut unammilleqatigiinnermilu periaatsit atuuttut malinneqassapput.

Ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut siulersorneqarneri eqqarsaatigalugu nunatsinni nunaqavissut atorluarneqartassapput salliutinneqartarlutillu, taamaaliornikkut aamma suliassaqarfinni assigiinngitsuni ilisimasatigut pingineqalersartut annertusiartussammata.

Nunatsinni tunisassiornerup illersornissaa Siumup pingaartippaa, taamaaliornikkut akilersinnaasumik unammillersinnaassuseqartumillu ingerlatsiuarnissaq qularnaarneqarsinnaammat.

Pisuussutitta uumassusillit sapinngisamik tunisassiassatut piareerlugit, taamaaliornermilu naleqarnerulersillugit annissorneqartarnissaat anguniarneqassaaq. Tamatumani nunani sanilerisatsinni misilittakkat iluaqutiginiarneqassapput.

Inuussutissalerinermut oqartussaanerup nakkutilliinerullu Danmarkimiit Nunatsinnut nuunneqarnissaa Siumup sulissutigaa, soorlu Namminersorneq pillugu inatsisip taamaaliornissaq periarfissereeraa.

TUNISASSIORFEQARNEQ

Nunatsinni tunisassiorneq nunat tamalaat akornanni unammillersinnaasariaqarpoq sapinngisarlu naapertorlugu aningaasartuutitigut unammillersinnaasunik atugassaqartinneqartariaqarluni.

Kalaallit Nunaanni sineriasorluni aalisarnikkut tunitsiviit inerisaavigineqartuassapput avammut nioqqutissiornermi unammillersinnaassuseqarnissaat qulakkeerniarlugu, kiisalu nunatta iluani nioqqutissiorneq immitsinnut pilersornerulernissamik anguniagaqarnitsinni piviusunngortitsiviusumik naammassisaqartarnissaq anguneqarsinnaaqqullugu.

Aalisakkanik tunisassiornerit naleqarnerulersitsiviusumik ingerlanneqartassapput, tunisassiarineqartut suulluunniit suliarereerlugit pisiniarfinni pisiarineqariaannangortarnissaat siunertaralugu.

Illoqarfinni nunaqarfinnilu tunisassiorfeqartuni tamani tunisassiornermut ataatsimiitsitaliaqartarneq Siumup nutaamik aallarteqqissavaa, taamaaliornikkut aalisartut, sulisartut atuisartullu suliasanut pilersaarusiortarnermi peqataatittuarnissaat qulakkeerumallugu.

Suliffissuaaqqat puttasut pisariinnerusumik pilersinneqartarnissaat suliarineqassaaq.

Nunap immikkoortuini tamani sinerissap avataani aalisakkat pisassiissutigineqartartut anneruleralluttuinnartumik nunami tunisassiorfinnut tulaanneqartalernissaannik suliareqqiisoqartarnissaanillu piumasaqaateqarluni pisassiissutit tunniunneqartarnissaat Siumup anguniarpaa, taamak iliornikkut nunami tunisassiorfiit ingerlalluartut, suliffissaqartitsilluartut avammullu tunisassianik naleqarnerulersitsilluartut tapersorumallugit.

Kalaallit Nunatsinni nunap immikkoortuini aalisakkanik qalerualinnillu tunisassiornermi kisermaassisoqartassanngilaq, unammilleqatigiisitsineq nunap immikkoortuini tamani atorineqartassaaq.

Aalisakkanik tulaasisussaatitaaneq naapertuilluarnerusumik oqimaaqatigiinnerusumillu sinerissap qanittuani aalisartunut avataasiortunullu aqqissuunneqartariaqarpoq, nunami naleqarnerulersitsisarneq annikillitinngikkaluarlugu.

PISUUSSUTIT UUMASSUSILLIT

Pisuussutit uumassusillit iluaqutigineqarnerini piujuaannartitsinermik tunngaveqarluni atuineq aqutsinermi tunngavigineqassaaq.

Pinngortitaq pisuussutillu uumassusillit illersorneqarlutillu piujuaannartinneqassapput, kinguaariinnut tulliuttunut iluaqutaanerat nuannaarutaanerallu ullumikkornit annikinnerulersikkumanagu.

Silaannaap allanngoriartornerata Kalaallit Nunatsinni pisuussutitsinnut uumassusilinnut sunniutai pillugit misussueqqissaarnerit ilisimatusarnerillu ingerlaavartuunissaat qulakkeerneqassaaq.

Atuisut ilisimasaat ilisimatuussutsikkullu ilisimasat pisassiisarnermi oqimaaqatigiinnerusumik atorineqarnissaat anguneqassaaq. Atuisut ilisimasaasa qanoq atortinneqarnissaat pillugu periusissiortoqassaaq.

Pisuussutit uumassusillit pisarineqartartut tamakkiisumik atorluarneqartarnissaat nunamullu tamarmut iluaqutaanissaat siunertaajuassaaq. Tamanna aamma isumaqarpoq, pisuussutit uumassusillit ullumikkut tamakkiisumik atorluarneqanngitsut, inuaqitigiinnut iluaqutissanngorlugit atorluarneqalernissaat siunnerfigalugu isumatusaartumik suliniuteqarnissaq.

Pisuussutit atorineqarnerini aalajangersaanermi aalisartut piniartullu ilisimasaat kiisalu ilisimatuussutsikkut paasisat katersorneqartartut tunngavigineqartassapput, aalajangersaasarnernilu kattuffiit attuumassuteqartut isumasiorneqartassallutik.

Pisuussutinik pinngortitamillu atuineq eqqarsaatigalugu innuttaasut paasisimasaqarnerat annertusarneqassaaq Pinngortitaleriffik, kattuffiit, suliffeqarfiillu suleqatiginerisigut.

Pisuussutit uumassusillit tamaasa nunatsinni pisortat oqartussaaffigaat, namminerlu aalajangiiffisartussaallugit, aammalu nunatsinni innuttaasut ileqqorissaartumik pisuussutinik uumassusilinnik atuinissaat aqqutissiuutissallugu.

Nunat sanilitta imartatsinni pisuussutitsinnik atuinerisa aqunneqarnera suleqitigiinnikkut nukittorsarneqassaaq, tamatumani qulakkeerneqassaaq nunatta imartani pineqartuni naligiimmik naapertuuttumillu pisassiissutigineqartuni pissarseqataasarnissaa.

Pinngortitaleriffik suliassatigut aningaasaqarnikkullu nukittorsarneqassaaq, nunatsinni kattuffiit susassaartut nunallu allat suleqatigalugit, pisuussutiniq uumassusilinnik atuinerup annertusiartornera ilutigalugu.

Nunatsinni pisuussutit uumassusillit, imarmiuuppata nunamiuuppataluunniit, peqqissusaasa pisortatigoortumik ingerlaavartumillu misissuiffiqineqartarnissaat Siumup sulissutiguarpa. Nunatsinnimi uumasut nerisaqaqatigiinnerup kingunerisaanik nappaataasinnaasunik siaruarterisarsinnaanerat pinngitsoortinneqartariaqarpoq. Inuiaqatigiittut pisuussutivut uumassusillit pinngitsoorsinnaanngilavut, taamaammat peqqinnissaq eqqarsaatigalugu uumassusillit malinnaaffigeqqissaartarnissaat pisariaqarluinnarpoq.

Sinerissami piniarnermik aalisarnermillu inuussutissarsiuteqartut silaannaap, immap sarfaasa, pinngortitap avatangiisillu allanngoriartornerisa malitsigisaannik inuussutissarsiutaasa allanngoriartornerat ilutigalugu inuutissarsiormikkut naleqqussartuarnerannut Siumut aqqutissiuusseqataajuassaaq.

Aalisartut piniartullu ilisimasaat nunarsuarmioqatinut paasissutissiissutigisarnissaat Siumup suleqataaffigissavaa.

Pinngortitaleriffik nunatta avannaani immikkoortortaqaalissasoq Siumup anguniarpaa.

AALISARNEQ

Aalisarnikkut inuussutissarsiorneq nunatta nappatigaa, taamaattumillu ineriartortittuarnissa naleqqussartuarnissaalu pisariaqarluni. Aalisarnikkut aningaasarsiornerup annertusartuarnertigut pisassiissarnerit avammullu niuernerup aqqissuuteqqinnerisigut Nunatta imminut napatilernissaanut aqqutissiuusissaagut.

Aalisagartaassiissutaasartut tamarmik siunertarissavaat alisarnerup innuttaasunit aningaasarsiutaanerata siuarsarnissaa aammalu Kalaalliit Nunatsinni inoqarfiit tamarmik imminut napitittumik ingerlasinnaanissaannik qulakkeerinninnissaq.

Aalisakkanik piujuaannartitsinissaq eqqarsaatigalugu aalisarnermi atortorissaarutit akuerineqarsimasut atorlugit aalisarneq ingerlanneqartassaaq, tamannalu nakkutigineqartuassaaq.

Kalaallit Nunaanni aalisarsinnaatitaaneq aqqissuullugaasumik akuersissuteqartitsisarnikkut ingerlanneqassaaq.

Sinerissap qanittuani aalisagartassiissutaasartut aammalu avataasiortunut aalisagartassiisutaasartut aqqissuunneqassapput nunatsinnut iluanaarutaanerpaasussaq anguniarlugu, aammalu tamatuma nassatarisaanik aalisaarnerup inunnit amerlanerpaanit inuussutissarsiutaasinnaanissaa anguniarlugu.

Sinerissap qanittuani aalisarnermi angallatitaartornermi inuup normua (CPR.nr) atuutilissasoq anguniarneqassaaq.

Kangiani nunatta imartaani aalisagartassissutaasartut tamarmiusut amerlanerpaartaasa Nunatta aalisartuinit aalisarneqartarnissaat qulakkeersimajuarneqassaaq aammalu Nunatta imminut aalisagartassittarnera annertuningortinneqassaaq. Kangiani aalisarnerup tunitsiveqarnerullu immikkut pimoorullugu siuarsarnissaa anguniarneqassaaq.

Nunatta imartarujussua aalisagaqassutikkut misissoqqissaarneqassaaq misilerarneqarlunilu, umiarsuaq aalisakkanik misissuussuaq nutaq atorluarlugu aqqutissiuussisoralugu. Aammalu sinerissami imartat suli aalisarfiunngitsut aalisarfiulernissaannut nutaanik aalisagartassiisoqartassaaq.

Aalisarneq ingerlanneqassaaq aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut nunaqavissut salliutillugit. Tapertaralugu aalisartut tunitsivissaqarniarnikkut periarfissaqarluartillugu tunisinissamut periarfissaqartinneqartassapput.

Aalisagartassiissutit annertussusilerneqartussaatiillugit aalisagaqassutsimik misissuinerit aallaavigalugit aalisartullu kattuffiinit siunnersuutit aallaavigalugit Naalackersuisut aalajangiissassapput.

Ingerlatseqatigiiffiit allallu aalisagartassanik allanit pisiortornermikkut pisassaqaaleraluttuinnarnerat nalilersorneqassaaq, ingerlatseqatigiiffiillu pisassarinnaasaat qummut killilerneqassapput. Pisassiissutit innunntu ingerlatseqatigiiffinnullu qaqugorsuarmut atuutsinneqartassanngillat, taamaattorli nalikilliliisarnerit malillugit pisassiissutit atuuffii ukiulernerqarlutik. Inatsisunik malitassanillu allanik aalajangersakkanik unioqqutitsisortartillugu pisassanik arsaarinittoqarsinnaasassaaq.

Nunatsinni kilisaataatileqatigiiffiit aqumiunik nunaqavissunik nunatsinnullu akileraartartunik atuinissaat Naalackersuinikkut anguniarneqassaaq.

Kilisaatini aqumiut inuttaasartut 100 %-tii nunatsinni najugaqartuunissaannik piumasaqaat atuutsilersinneqartariaqartoq.

Umiaarsuarni naalaganngorniat aquttunngorniallu ilinniarfiat naleqqussartuassaaq, kalaallit aqumiut amerlanerulernissaat anguniarlugu.

Saarullit takkusimaarnerat iluatillugu kikkut tamarmik aalisarsinnaanissaat kikkut tamarmik tunisinissamut periarfissaqarnissaat sulissutigineqassaaq.

Aalisarnermut inuussutissarsiornikkut inerisaanermut aningaasaateqarfimmik aningaasalersuisarfimmillu, ESU-tut ittumik, pilersitsisoqassaaq.

Aalisakkanik piujuaannartitsinissaq eqqarsaatigalugu aalisarnermi atortorissaarutit akuerineqarsimasut atorlugit aalisarneq ingerlanneqassaaq tamannalu nakkutigineqassalluni. Inuussutissarsiutigalugu aalisarneq aalisarnissamut akuersissuteqartitsinikkut ingerlanneqassaaq.

Aalisagartassiissutit annertussusilerneqartussaatiillugit, avammut tunisassiorsinnaanermut akuersissuteqartut (eksporttilladelse) pisuussutinik atuinissamut akileraartassapput. Tassani pineqanngillat Kalaallit Nunaannut tulaassisussaataasut (eksporttilladelseqanngitsut).

Kalaallit nunatta sineriaani aalisarsinnaanermut killeqarfiup (Basis linie), aalisariutit angissusai naapertorlugit aalisarsinnaanissamut periarfissiissut misissuilluarnikkut nalilersuilluarnikkullu nutaamik aqqissuussiffigineqarnissaa Siumup anguniarpaa, assersuutigalugu sinerissamiik avammut 12 sømil Basis Linieatut aaliangiunneqassappat tassanngaaniit sinerissap qanittuani aalisartut kisimik timmut aalisarsinnaatitaassapput, taassumalu avataani alisariutit anginerit avataasiortut kisimik aalisarsinnaatitaassallutik.

Aalisakkat akiinut tunngatillugu avammut niuernikkut attuumassuteqanngitsunik immikkut misissuisussanik Siumut pilersitsissaaq, inuiaqatigiit pissarsiassaasa annerpaanngortinnissaat tassuunakkut anguniarlugu.

Piniutit annaasat qassutaarsiutillu atuisut nammineerlutik nunamut qaqqeqqittarnissaat aqqutissiuunneqassaaq.

Inuusuttut aalisartut periarfissaat pitsaanerusut sinaakkusersorneqassapput. Kinguaariit nikittarnerannut nangitsisussanut piunasaqaatit naleqqussaavigineqassapput.

Taamaammat aalisarnerup iluani aqqissuusseqqinneq Siumup suliarissavaa, imartarujussuatsinni aalisagartassiissutit amerlanerusut atorluaasumik periarfissiisutaanissaat aqqutissiuullugu, ukiunut arlariinnut pisassiisoqartalernissaanik periarfissiilluni, inuussutissarsiummi tassani kattuffiit aningaaserivillu suleqatigalugit aningaasalersueriaatsinik nutaanik pilersitilluni.

PINIARNEQ

Piniakkanik atuineq piujaannartitsinermik tunngaveqarluni ingerlanneqassaaq, kinguaariit piniagassaquartuarnissaat qulakkeerniarlugu siunissamilu piniartutut inuuniuteqarnerup ingerlaqqissinnaanera tassuunakkutaaq qularnaarniarlugu. Tamannalu anguniarneqassaaq pisuussutit uumassusillit nerisareqatigiiaat aallaavigalugit illersuinikkut.

Piniagassanik atuineq ingerlanneqassaaq piniarnermik inuutissarsiuteqartut tapertaqartullu nunaqavissut salliutillugit. Piniartut aningaasarsiornerisa annertusarneqarnissaat siunertaralugu aningaasaateqarfimmik pilersitsisoqassaaq, takornarianik akiliisitsilluni tammajuitsussanik piniartitsisarneq piniartunit ingerlanneqarnerulernissaa piviusunngortissinnaajumallugu.

Silaannap allanngoriartornera pissutigalugu avannaani piffissaq piniarfiusaraluartoq annikillinikuuvoq, tamanna pillugu piniartut ilungersunartumik inissisimasarput. Piniartut illersorneqarnissaat eqqarsaatigalugu piniarnermut allagartallit sumiiffinni ataasiakkaani, piffissanilu aalajangersimasuni, piniarneq aalisarnerlu avataani sulliffeqarsinnaanissaq periarfissinneqassapput. Ukiukkut kaperlannerani allamik suliffeqarsinnaaneq periarfissaassaaq, piniarnermut allagartaq annaanagu.

Arferit puisillu neqaasa, orsuisa, puisillu amiisa sapinngisamik tamakkiisumik atorluarneqarlutik nioqqutissiarisalnissaat anguniarlugu piniariaatsinik nioqqutissioriaatsinillu nutaanik iluarsartuussisoqartariaqarpoq pisortat kattufiillu suleqatigiinnerisigut.

Puisit amiinik tunisassiornerup imminut akilersinnaanerusumik pitsaasutimillu pingaartitsisumik ingerlanneqarnissaa sulissutigineqassaaq, sapinngisamik nunarput tamakkerlugu ingerlatsiviusumik.

Piniakkanut killilersukkanut Nunap inoqaavisa pisinnaatitaaffii piniarnermut ileqquusut ilisimasaallu pisassiisarnermi pisasseeqqinnermi tungavigineqassapput. Sumiiffinni pineqartuni

anigaasarsiorneq ilungersunartillugu pisasseeqqittarnissaq neqissaqarniarneq eqqarsaatigalugu tungavigineqassapput.

Isorliunerusuni kulturikkut piniariaatsit illersorneqartuaannarnissaat sulissutigineqassaaq.

Tuttut umimmaallu neqaasa sapinngisamik tamakkiisumik atorluarneqarlutik nioqqutissiarineqartalernissaat siunertaralugu imminut akilersinnaassuseq aallaavigalugu pilersitsinissamut aqqutissiuussisoqassaaq piniarnermik inuussutissarsiateqartut nioqqutissiortullu suleqatigalugit.

Kalaaliminernik tunisassiortarnerup ineriartortittuarnisaa Siumup sulissutigiussavaa, nunatsinni immitsinnut inuussutissatigut pilersornerunissarput piviusunngortitsiviusumik ingerlanneqarnissaa. Taamaammat Siumup pingaartippaa kalaaliminernik tunisassiortarnerup ineriartortittuarnissaa kiisalu tuniniaaveqarnerup piorsarnissaannut pisortaniit anigaasaliissuteqartarnerup ingerlaannarnissaa.

Piniarnermik nakkutillineq annertusarneqassaaq, nunatsinni nunap immikkoortuini tamakkiinerusumik ingerlanneqartussanngorlugu. Piniartut piniarfii mianerilluinnarlugit akiliisitsilluni takornarianik piniartsitsisarnerit ingerlanneqassasut Siumup qulakkeeqqajuassavaa.

NUNALERINEQ UUMASUUTEQARNERLU

Kalaallit Nunatsinni nunalerinerup uumasuuteqarnerullu immitsinnut pilersornitsinni pingaaruteqarluinnartutut inissimalernissaat Siumup sulissutigissavaa.

Nunalerinerup uumasuuteqarnerullu inuussutissarsiutaanerisa annertusarnissaat Siumup sulissutigiussavaa, aamma ineriartortitsinermut aningaasalersueriaatsit eqqarsaatigalugit. Taamaammattamat tamatumani ineriartortitsineq pilersaaruserluakkamik Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) suleqatigalugit ingerlanneqassaaq.

Siumup anguniarpaa nunatsinni nunalerinerup uumasuuteqarnerullu imminnut naapertuuttumik ineriartortinneqarnissaat, nunatta neqissaqarnikkut naatitigullu sapinngisamik annertunerpaamik imminut pilersornerunissaa siunertaralugu, aamma nunanut allanut unammillersinnaasumik nioqqutissiornerup tuniaanerullu annertusarnissaa eqqarsaatigalugu.

Neqinik nioqqutissianik immitsinnut annertunerpaamik pilersornissarput piviusungortinneqassaaq. Tamanna angujumallugu neqinik nioqqutissiornermi ineriartortitsivimmik ingerlatsivimmillu pilersitsisoqassaaq.

Atortussanik nerisassanillu immitsinnut pilersornerunissarput annerpaaffissaminiittariaqarpoq. Tamanna nunat allat unammillernerisigut nunattalu iluani assartueriaatsit pitsaannerusut akikinnerusullu atorlugit anguneqassaaq.

Avammut unammillersinnaaneq qulakkeerniarlugu tunisassiornermi aningaasartuutit akitsuutillu minnerpaaffissaminniissapput.

Nunatta naasuinik, paarnaanik, naatitanillu allanik nioqqutissiornerit nutaat aallartisarneqassapput ineriartortinneqarluutillu, tamatumani minguissuseq pitsaassuserlu qitiutilluinnarlugit ingerlatsisoqassaaq, taakkunannga nioqqutissiornermik aallartitsiniartut tamarmik ilinniartinneqartassapput aaqquissuussaasumik akuerisaasumillu. Ilinniartitsinerit ingerlanneqassapput INUILI Narsamiittoq inuussutissalerinermik ilinniarfiusoq atorluarlugu.

Silaannaap allanngoriartornerata periarfissiissutigisinnaasai atorluarniarlugit nunaateqarluni uumasuuteqarlunilu inuussutissarsiuteqarnerup annertusiartortinnissaa siunertaralugu sinerissami nunaminertanik misissueqqissaartoqarnissaa Siumup sulissutiginiarpaa.

Nunalerinermi uumasuuteqarnermilu kinguaariit nikinnerini immaqaluunniit nunalerinermi uumasuuteqarnermilu ingerlatsivioereersup piginnittuusut nikinnerini aallarteqqinnissamut aporfiiit suussusersineqarlutillu piiarneqassapput.

AVATANGIISIT PINNGORTITARLU

Nunatsinni pinngortitap mingueqisup illersorneqarnissaa imaannaangitsuvoq nunatsinnimi pinngortitaq isorartoqaaq tikikkuminaassinnaasarlunilu. Taamaattumik Siumut tunuarsimaangilaq mingutitsinerit suugaluartulluunniit ingalassimaartissallugit siuttuussalluni, minnerunngitsumik pisuussutitta paarilluarnissaat nammaqatigiittumillu pijuartinnissaat siunertaralugu.

Silaannaap allanngoriartornerata issittumut sunniutai malinnaaffigeqqissaarneqassapput iliuusissallu nunat allat suleqatigalugit suliarineqassallutik. Nunatsinni issittoq silaannaallu pissusai pillugit ilisimatusarfimmik pilersitsisoqassaaq.

Issittumi inuit peqqissuunissamut ulorianartorsiortitaannginnissaat illersorneqassaaq. Siumut suleqataassaaq, suliniaqatigiiffiit attuumassutilit suleqataarusussuseqartullu suleqatigalugit. Nunarsuarmi nunarsuullu immikkoortuini assigiinngitsuni avatangiisitigut ajornartorsiutaasut annertoorsuit issittumi uumassusilinnut sunniuteqapilussinnaasut pakkersimaarniarumallugit.

Naalackersuinikkut tungavissaq pitsaanerpaaq tassaavoq, ilisimasaqassuseq paasinnissinnaanerlu, avatangiisitigut pissutsit pitsaasumik sunniuteqartumik ilorraap tungaanut oqimaaqatigiissumullu allanngortinneqassappata. Taamaattumik paasisitsiniaaneq sukumiisumillu sullissineq salliutinneqartariaqarput pisortat, suleqatigiiffiit, pinngortitamik ilisimatuut ilisimatuullu allat suleqatigiinnerisigut.

Nunatsinni avatangiisit illersorniarlugit suliami Namminersorlutik Oqartussat kommunillu inatsisit peqqussutillu aqutigalugit malittarisassiornermikkut ingerlatsissapput. Najugaqarfiit avataanni pinngortitap atornerqarnera pillugu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni akisussaaffiit pisussaaffiillu agguataarneri nutaamik aqqissuunneqaaqqissapput.

Avatangiisit annertuumik mingutsinneqarsinnaanerat pillugu upalungaarsimaneq annertusarneqassaaq. Upalungaarsimanermi sulisorineqartussat atortussallu pisariaqartinneqartut pigineqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Eqqagassanut politikkimi aamma anguniarneqassaaq angerlarsimaffinni eqqakkat immikkoortinneqartalernissaat, siunissami ikumasinnaasunut ikumasinnaanngitsunullu immikkut eqqarneqartalernissaat siunertaralugu.

Avatangiisit pillugit aningaasaateqarfik nutaamik aaqqissuussivigineqassaaq. Nunatsinnut eqqagassanngortussatut tikittut sulluunniit pinngortitamiitiinnarneqartannginnissaaq siunertaralugu aaqqissuussineq suliarineqassaaq.

Avatangiisinut oqartussaanerup tamakkiisumik nunatsinniit oqartussaaffigineqalernissaa sulissutigineqassaaq. Kalaallit Nunaanni Avatangiisinik Misissuisoqarfik Danmarkimi allaffeqartinneqartoq nunatsinnut nuunneqassaaq.

Avatangiisinut pinngortamullu tunngatillugu Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Avatangiisimik pinngortitamillu innarlitsaaliuineq siunertaralugu innuttaasut akuutinneqarnissaat qulakkeerneqassaaq.
- Pinngortitap avatangiisillu saligaatsuunissaa qulakkeerniarlugu iliuutsit ersarissut ingerlanneqassapput.
- Silaannaap allanngoriartornera pillugu nunatsinni ilisimatusarnerit ingerlanneqartut innuttaasunit akuuffigineqartassapput paasititsissutigineqartassallutillu.
- Nunatta avatangiisittalu saligaatsuutitsinnissaat siunertaralugu meeqqat atuarfiini aallartittumik perorsaasoqartassaaq aammalu qaammarsaasoqartassalluni.
- Aalisarnermi atortut pinngortitami annaaneqarsimasut qimaannarneqarsimasullu eqqarsaatigalugit aalisartut qanimut suleqatigalugit akuttunngitsumik saliisoqartassaaq.
- Inuk imaluunniit suliffeqarfik mingutsitsisimasoq akisussaatinneqartassaaq.
- Eqqagassalerisarneq saligaatsitsinerlu pillugit suliniut 'Qujanaq!' sinerissami inoqarfinnut tamanut siaruaannissaa isumagineqassaaq.

NUKISSIUUTIT

Siumup nukissiornermut politikimini anguniarpaa inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut naleqqunnerpaamik avatangiisinullu ajoqusiinngitsumik nukissiuutinik pilersugaanissaq kiisalu uuliamik isumalluuteqarnerup annikillisarnissaa.

Nunatsinnut pingaaruteqarpoq nukissiornermi siammarterinermilu teknikkikkut ineriartorneq malinnaaffigissallugu illoqarfiit nunaqarfiillu isumannaatsumik pilersorneqarnerat attatiinnarumallugu.

Nunatta aatsitassatigut uuliasiornikkullu periarfissai ineriartortinneqartuassapput, erngup, anorip seqernullu nukingi atorlugit kiisalu brintimik nukissiorneq atorlugu.

Erngup, anorip, seqernullu nukingi atorlugit kiisalu brintimik nukissiorneq atorlugu nukissiorneq annertusiartortinneqassaaq, nunatsinni inuussutissarsiornermut aningaasaqarniarnermullu oqilisaataasumik, tamannalu aamma CO₂-mik aniatitsinerup annikillisarneranik kinguneqassaaq.

Erngup, anorip seqernullu nukingi geotermisk atorlugit kiisalu brintimik nukissiorneq atorlugu nukissiuuteeraqarsinnaanerup misilerarneqarnissaa aallartisarneqassaaq, aamma nunaqarfinni illoqarfinnilu mikinerusuni nukissiorneq eqqarsaatigalugu. Illoqarfiit mikinerit Nunaqarfiillu erngup nukissiuuteeraqarnissamut periarfissallit sanaartorfigineqassapput.

Qasigianguit Aasiaat Kangaatsiallu erngup nukinganik pilersorneqalernissaasa piviusunngortinnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Tasernap tasersiaani il.il. erngup nukissiorfiliorfissarsuup piviusunngortinnissaa sulissutigineqassaaq nunarsuarmi nukerujussuarmik pisariaqartitsiviusunik suliffissuaqarfiliornissat piviusunngortinnissaat anguniarlugu. Nunat allamiut suliffissuaqarfiliornissamik siunertaqartut aningaasalersueqataatinnissaat aqutissiuunneqassaaq.

Siumup anguniarpaa 2035-imi nunarput tamakkerluni nukissiuutit mingutsitsinngitsut atorlugit nukimmik pilersorsinnaalersimassasoq.

Nunatsinni nukissiornerup imermillu atuinerup ukiuni tulliuttunut 100-nut ingerlaasissaata pilersaarusiornissaa Siumup sulissutigissavaa, inuiaqatigiit siunissami toqqissisimasumik nukissiuuteqarnissaat eqqarsaatigalugu. Avataaniit aningaasalersuisitsinikkut nukissiorfinnik sanaartortarnerit ingerlaannassapput.

Siunissami inissiat sanaartukkat nukissiuutit mingutsitsinngitsut atorlugit innaallagialqarnissaat anguniarneqassaaq annertusarneqarlunilu, tassani aamma nukissiuutinut atortorissaarutit sanaartornermi aningaasartuutitut ilanngullugit matussuserneqartarnissaannut anguniarneqassalluni.

Innaallagialq nammineq katersorneqartoq tamakkiisumik tunineqarsinnaanissaa aqutissiuunneqassaaq.

ATTAVEQAATIT

Inuiaqatigiinni tamat oqartussaaqataanerannik tunngaveqartumi innuttaasut paasissutissanik aallersinnaanerit tunngaviuvoq.

Siumumi isumarput malillugu internetti pingaarutilerujussuuvoq siunissami Nunatta tamarmi naligiimmik ineriartortinnissaanut. Siumup siuttuuffigisaanik nunatsinni innuttaasut tamangajammik 4G-mik attaveqarnerat anguneqartoq piorsaqqillugu ingerlanneqaqqissaat.

Nunap suatungaaniluunniit najugaqaraluaanni internettikkut sukkaasumik akikitsumillu attaveqartoqarsinnaasariaqarpoq.

Nunatsinni attaveqaateqarnermut qarasaasianillu atuinermut ilinniarfiit annertusakkat nunanullu allanut unammillersinnaasut pilersinneqassapput.

Paasissutissiisarnikkut teknologi tamanut periarfissiivoq - inunnet ataasiakkaanut suliffeqarfinnullu. Suliffeqarfiit nutaat paasissutissiisarnermut teknologimik tunngaveqarlutik suliaqartut sumiluunniit pilersinneqarsinnaapput - aamma sumiiffinni inukitsunnguugaluani.

Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Nunatsinni attaveqaatitigut atugassarititaasut nunarsuarmi nutaanngorsaarnermut malinnaatittuarneqassapput.
- Attaveqaatitigut akigitat appariartortinneqassapput.
- Flatrate inuiaqatigiinnut tamanut atugassiissutigineqassaaq.
- Internetikkut assigiinngitsumik akeqartitsineq nalimmassarneqassaaq (radiokæde, kabelersuit aamma satellit atorlugit).

- Immakkut kabelersuup piginnaasaa tamakkersortinneqassaaq, aningaasaliissutit inuiaqatigiinnut iluaqutaaqqullugit.
- Kabelersuup piginnaasaata avammut tuniniarsinnaanera ammaanngassaaq.
- Ilinniarsiit tamarmik akeqanngitsumik internetteqalernissaat isumagineqassaaq aningaasaliinerummat ilinniarsimassutsimut.
- Nukissiorfiit Tele Greenlandillu suleqatiginerisigut nunatsinni fiberkabeli eqqukkiaartuunngassaaq.

ANGALLANNEQ ASSARTUINERLU

Angallannerup aqqissuussaananerata pitsaasuullunilu isumannatsuunissaa Siumup sulissutiguarpa.

Nunatta sananeqaataanut tulluurtumik eqaatsumillu angallanneq assartuinerlu aqqissuunngassaaq.

Nunatta iluani ilaasunik angallannerup annertunerpaamik silaannakkut ineriartortinneqarnera ingerlaannassaaq, ilaatigut sinerissami suluusalinnut mittarfiliortiternerup ingerlatiinnarneqarneratigut.

Imaatigut silaannakkullu angallannerup ataqatigiittumik aqqissuunngarnissaa avaqqunngarsinnaanngilaq. Pisariaqartitsineq naapertorlugu umiarsuakkut ilaasunik angallanneq ingerlaannassaaq.

Innuttaasut inoqarfiillu pisariaqartitaat naapertorlugit angallanneq assartuinerlu aqqissuunngassapput. Sumiiffiit tamarmik angallannikkut periarfissaqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Inoqarfiit sapinngisamik amerlanerpaat timmisartunut qulimiguullinnuunniit mittarfeqalernissaat anguniarneqassaaq. Silaannakkut angallanneq ajornanngikkaangat timmisartut mikinerusut atorlugit angallanneq aqqissuunngartassaaq. Silaannakkut angallanneq tungaatigut niuernikkut akilersinnaassuseqarneq naapertorlugu, mittarfiliassat tullinnguuttut pioreersullu piomasqaataalersussanut naleqqussarneqartuassapput.

Angallannikkut assartuussinikkullu ingerlatseqatigiiffiit pisortat pigisaat eqaannerusumik imminnut suleqatigiissapput.

Nunatta kimmut silaannakkut aalajangersimasumik attaveqalernissaa Siumut piviusunngortissavaa.

Kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarnermi pitsaassutsip minnerpaaffissaa qulakkeerneqartassaaq, apeqqutaatinnagu silaannakkut imaatigullu angallassinernerunersoq. Kommunit aaqqissuussinermi qanimut oqartussaaqataassapput.

Kiffartuussinissamik isumaqatigiissutillit nunaqavissut siulliullugit sullittassavai, takornarissat siulliunnagit immakkut nunakkut silaannakkullu angalanerni.

Nunatsinni nunanullu allanut angallassineq assartuinerlu eqaatsoq nunatsinni aningaasatigut atugarissaarnerunermut aqutissaavoq. Nunatta nunanik allanik niueqateqarnera annertusarniarlugu nunanik allanik imaatigut angallannikkut assartuinikkullu suleqateqarnissaa anguniarneqassaaq.

Assartuinikkut ingerlatseqatigiiffiit kisermaassisussaataanerat atorunnaarsinneqassaaq, kiffartuunneqartullu pisariaqartitaat aallaavigalugit sullissineq ingerlanneqassalluni. Imartakkut assartuinermi umiarsualivinnut aalajangersimasunut pituttuisoqassanngilaq.

Silaannakkut angallannermi nakkutilliisoqarfiup nunatsinnit akisussaaffigineqalernissaa Siumup anguniarpaa.

Silasiornikkut upalungaarsimanermut nakkutilliinerup nunatsinniit akisussaaffigineqalernissaa Siumup anguniarpaa.

Siumut periarfissaatillugu pingaartippaa inoqarfiit akornanni ilaatigut inuussutissarsiornermi inerisaanissaq siunertarlugu aqquserniorsinnaanerup aqutissiuunnissaa.

Angallanneq assartuinerlu pillugu inassuteqaatit:

- Angallannermi akit tamanit nammanneqarsinnaassapput.
- Utoqqaat timersortartullu angallannikkut akikillisaaffigineqassapput.
- Qaqortup Narsallu akornanni piaarnerpaamik mittarfissaaq minnerpaamik 1500 miiterinik takissusilik sananeqassaaq, Narsallu tungaanut aqquserniortoqarluni.
- Tasiilami mittarfiliortoqassaaq.
- Nuummi Ilulissanilu mittarfissualiortoqarnera ingerlaatsiinnarneqassapput.
- Uummannami, Qeqertarsuarmi, Qasigianguani, Kangaatsiami, Narsami, Nanortalimmi Ittoqqortoormiinilu suluusalinnut mikkinerusunik mittarfiliortoqarnissaanut periarfissat mississoqqissaarneqassapput inuussutissarsiornikkut siuarsaanermut aningaasaliissutit aammalu suliffisaqartitsiniarnermut aningaasaliissutit kiisalu allat suleqatigineqarsinnaasut suleqatigalugit mittarfiit pilersinniarneqassapput.
- Kangerlussuup Narsarsuullu siunissaat pillugit kommunit peqatigalugit aalajangiisoqassaaq, tassungalugu atatillugu namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut suliassanik tiguisinnaanerut ammaffigineqassalluni.
- Sisimiuniit Kangerlussuarmut aqqusineq naammassillugu suliarineqassaaq.

- Nioqqutissanik assartuinerup assigiimmik akeqalernissaa sulissutigineqassaaq
- Ukioq naallugu utoqqalinersiallit siusinaarlutik pisartagaqalernikut akikitsumik angalasinnaanermut periarfissaqassapput.
- Kangerlussuup cargocenteritut atorneqarsinnaanera misissorneqassaaq.

TAKORNARIAQARNEQ

Nunarput isorartoqaaq pissutsillu sumiiffimmiit sumiiffimmut allaanerusarput. Taamaattumik Siumut isumaqarpoq takornariaqarnermi neqeroorutit najukkami pissutsit aallavigalugit aaqqissuunneqartassasut.

Siumut isumaqarpoq takornariaqarnermi, nunatta nalleruminaatsumik kusanassuseqarnerata saniatigut, aallaaviussasoq nunatsinni kultuuri, taannaavormi aamma nunatta naalagaaffinngorniarluni pisareersarneranut tunngaviusoq. Taakkua tunngavigalugit takornarialerinermit inatsit suliarineqassaaq

Takornariaqarneq inuussutissarsiutaassaaq aningaasarsiornikkut imminut napatittoq nunattalu aningaasarsiornierani toqqammaviit ilaattut inissisimasoq. Aningaasarsiorfittut suliffissanillu nutaanik pilersitsiffittut piorsarneqarnera ingerlaannassaaq siammasissumillu tunngaveqarluni ineriartortinneqassalluni, avatangiisinut mianerinnittumik ataqqinnittumillu.

Takornariaqarneq nunatsinni pissutsit tunngavigalugit aaqqissuussaassaaq takornarissallu nunatsinni pilersitanik misigisassaqarnerunissaat anguniarneqassaaq. Taamaaliornikkut siunertaavoq kalaallit amerlanerpaat takornariaqarnermi sulisorineqartarnissaat.

Nunaqarfinni takornariaqarnermik inuutissarsiuteqarluni ingerlatsineq annertusarneqassaaq nukittorsarneqarlunilu. Nunaqarfinni unnuisarfeqarnikkut periarfissat annertusarneqassapput, soorluttaaq pikkorissaasarnikkut ingerlatsisarnikkut nunaqarfimmiut amerlanerusut takornarialerinermi peqataanissaannut periarfissinneqarnissaat suliarineqartariaqartoq.

Takornariaqarnermi suliaqartut suliaminnut qaffassaataasumik ilinniarfissaqartariaqarput. Takornariaqarnermut siunnersuineq nukittorsarneqassaaq.

Nunatsinni takornarianik sullissisut, takornariartitsisarnikkut suliffeqarfinnik ingerlatsisut aammalu kikkulluunniit takornariartitsisarnermik aningaasarsiuteqartut Nunatsinni najugaqavissuusarnissaat qulakkeerniarneqartassaaq.

Kalaallit Nunaanni takornariartitsisarneq pillugu ataatsimeersuartitsisoqarnissaa Naalakkersuisunit kommuuninit suliassaqarfimmullu susassaqartunit suleqatigiissutigineqarluni ukiuni qaninnerpaani ingerlanneqassaaq. Takornariaqarneq pillugu periuusissiaq kingulleq nutaamik nalilersorneqaqqittariaqarpoq.

Takornarianik sullissisussat nunap avataaniit tikittartut minnerpaamik nunatsinnut tunngasunik ilisimasaqalernissaat anguniarlugit pikkorissarnerit ingerlaneqartariaqarput, takornarialerisummi aasaanerani tikittartut pisariaqartinneqarmata suli.

Takornariaqarneq eqqarsaatigalugu nunat qanitagut suleqatiginerusariaqarpavut. Takornariaqarnermik suliffeqarfimmik allamiut piginnittuusinnaanerit aalisarnermi ingerlatsisunut piginneqataasinnaaneq pillugu inatsimmut assingusumik aqqissuuseqqittoqassaaq.

INEQARNEQ SANAARTORNERLU

Siumup anguniarpaa kikkut tamarmik peqqinnartumik inissaqarnissaat, qanoq akissarsiaqartigineq apeqqutaatinnagu.

Kalaallit inuiaat imminut pilersortut periarfissaminnik illersuissapput, sanaartugassatigullu nutaaliorneq siuttuuffigissavarput. Imminut pilersornerunissaq siunertarlugu periarfissanik atuilluarnissaq ilinniartitaanikkut eqqunneqassaaq.

Inissiat pitsaasuunissaat ineriartornermullu naleqquttuunissaat Siumup anguniagaasa pingaarnerit ilagaat.

Siumup anguniagaraa ineqariaatsit assigiinngitsut eqqarsaatigalugit aningaasaqarniarnikkut oqimaqatigiissitsisoqarnissaa, ineqariaatsit qanoq ittuugaluarpataluunniit najugaqarfinni atugarisat toqqissisimanartuussammata.

Pingaaruteqarluinnarpoq ineqarfiliortiternermi aningaasalersuariaatsit nutaat pilersinneqarnissaat.

Kalaallit suliffeqarfii illersorlugit suliariumannittussarsiuussineq fagentreprisimik aallaaveqassaaq.

Suliariumannittussarsiuussinermi nunatta pissarititaanik aallaaveqartunik neqeroortut salliutinneqartassapput.

Siumup anguniagaraa nunatsinni amerlanerujartortut nammineq initaartarnissaat illutaartarnissaalluunniit, tamannalu ilaatigut nammineq illussanut piginneqatigiillunuunniit inissianik sanaartornissanut anigaasateqarfimmik pilersitsinikkut anguneqarnissaa siunniunneqassaaq.

Piginneqatigiilluni illulioriaatsit piorsarneqartuassapput ineriartortinneqartuarlutillu, kikkut tamarmik tulluarisaminnik inissaliorsinnaaniassammata.

Illulioriternermi inissialiortiternermilu innarluutillit periarfissaat isumannaarneqartassapput.

Nunatta sannaa imak imaanaangitsigaaq tummerarsuit pinngitsoorneqarsinnaannatik. Inissialiortiternermi innarluutillit immikkut sanaartornerni periarfinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Sanaartukkammi tamalaat pineqarpata anguniakkani immitsinnut inorsissaagut.

Nunatta pisuussutaanik aallaaveqartumik sanaartugassatigut immitsinnut pilersornerussaagut; ujaqqat, sioqqat, qammasissiat, issoq assigisaallu atorlugit, aamma nunani allani misilittakkat atorluarnerisigut, soorlu Islandimi Norgemilu misilittakkat. Qisuinnarmik sanaartornerunnaarnerup kingunerissavaa aserfallatsaaliineq annikinnerusoq. Pisuussutivut atorlugit atortussanik pilersuinissaq suliffissanik nassataqassaaq, atortussanillu avataaniit tikisitsisarnerup annikillisaavigineqarnera aningaasartuutitigut sipaarutaassaalluni. Illulioriaatsit nutaat nunatsinni aallaavillit ujartorneqartariaqarput, aamma nukissiutit ataavartut mingutsitsinngitsullu atorlugit sanaartukkat ineriartortittuarnissaat anguniarneqartariaqarpoq.

Issittumi illulioriaatsinut Sisimiuni Arktisk Teknologi allallu suleqatigalugit piorsaaviliortoqartariaqarpoq, ilinniartitaanikkut aningaasalersuinikkullu.

Pisortat illuutaannik inissiaataannillu attartortittakkanik piginnittut ingerlatsinerup nakkutilliinerullu kommuunerujussuarnit ingerlanneqalernissaa piviusunngortinneqassaaq. Kommuunerujussuit tamarmik illulioritsernikkut inissialiortitsernikkut aserfallatsaaliisarnikkullu naligiinnerusumik aningaasaliiffigineqartarlutik ingerlatsiviusarnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Meerartallit, inuusuttullu ineqarnermikkut atugarissaarnerat qaffatsinniarlugu, uffarfilinnik, centralvarmelinnik, illunik peqqinnartunik tamatigut najugaqarnissaq anguniarneqassaaq, skibsovninik atuineq atorunnaarsinneqarluni.

Nunaqarfinni illuliornermut iluarsaassinermullu aningaasaliisarnerit naapertuunnerusumik ingerlanneqartarnissaat anguniarneqassaaq.

Sanaqateqarluni illuliortarneq nunatsinni tamarmut atuuttusanngorlugu aningaasaliiffigeqqittariaqarpoq.

Suliffeqarfiit sulisunut inissialiortarnerini aningaasalersueriaatsit naapertuunnerusut pilersinnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Sanaartornermi malittarisassat ullutsinnut naleqqussarsimasut atuutilersinneqassapput. Sanaartornermi nakkutilliinerup pitsanngorsarneqartuassaaq. Sanaartornermi nakkutillineq sukannernerusoq kinguneqartitsinerusorlu pinngitsoorani eqqunneqassaaq.

Ilinniartut illoqarfinnut nunaqarfinnulluunniit allanut nuullutik suliffimmi sungiusariartartut ineqarfigisartagassaannik pilersitsiortornissaq Siumup sulissutigissavaa.

Sanaartorsinnaanermut aningaasatigut attartorsinnaaneq tamanut ammaanseqassaaq, sumi najugaqarneq apequtaatinnagu. Akilersueriaaseq 20-20-60 atorlugu innuttaasut illuliornissamut periarfissaat ingerlaannassaaq.

Nammineq illuliaasartut 'Type Illorput 2000' pitsaasutut nalilerneqartartut ingerlateqqineqassapput sineriappullu tamakkerlugu sanaartorneqarsinnaalersillugit.

Utoqqalinersiutillit illuminnik aserfallattaaliinermut namminneq periarfissaqanngitsut ikiorsiiffiqineqarnissamut periarfissaqartariaqarput.

Ineqarnermut tunngatillugu Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Ineqarnermut tapiissutit aningaasartuutitut malinnaatittarnissaat, tapiissuteqartarneq ingerlaavartuutillugu qummut killiliussat akit qaffakkiartornerat malillugu naleqqussartarlugit.
- Illut akimikkut naligiissaarneqartariaqarput, illut assigiit atortumikkullu assigiit assigiimmik akeqartariaqarput.
- Illut assigiikkaluarlutik atortumikkut assigiinngissuteqartut, soorlu ilaat skibsovninik kiassartut, uffarfeqanngitsut, imeqanngitsut, eqqakkanut kuuffeqanngittut il.il. akikinnerusumik najungarineqartariaqarput.
- Inissianut attartortakkanut akiliutaasartut qaffasippallaaqaat, taamaattumik aningaasartuutit pisariaqannginnerusut soorlu allaffissornerujussuarmut assigisaannullu atorneqartartut piarneqartariaqarput.
- Inissaaleqinerup qaangerneqarnissaa anguniarneqassaaq. Inissaaleqineq qaangerneqassaaq tamanit akilerneqarsinnaasunik inissaqartitsinikkut.
- Inissiat ajoquteqanngikkaluarlutik inoqanngitsut piaartumik inuttalerneqartassapput.
- Inissiaruarni init imermut kiassarnermullu mǎlerilersorneqassapput atugaq kisiat akilersorneqartalissammat.
- Suliffiit inuttassaqanngitsut inuttalerumallugit nunaqqatitsinnut inissamik neqeroorneq eqqunneqassaaq.
- Pisortat inissiaataannik attartortitsinikkut aningaasarsiortarnerit pinngitsoortinniarlugit nakkutilliineq eqqunneqassaaq.
- Inigisamik aserfallatsaaliiniarnermi erniatigut oqilisaasoqassaaq.
- Utoqqarnut tulluurtut inigiuminartut pilersinneqassapput.
- BSU-mik illuutit kingornunneqarnissaannut aqqissuussineq oqilisaanneqassaaq, kinguaanut akiligassat oqimaatsuusinnaanerit millisarniarlugit.
- Sanaartornermi ilinniartut inissaqartinneqarsinnaanerisa (lærlingehjem) eqqunneqarsinnaanera misissorneqassaaq.
- Inissiat atortorissaarutitigut oqummut illersuuteqarsinnaanerit atuutilersinneqassaaq.
- Nunaqarfinni isorliunerusunilu sanaartornermi aningaasalersueriaaseq 95/5 atorlugu illuliortitsisinnaaneq periarfissarsiuunneqassaaq.

Amerlavallaatigut ineqarnermut akiliutaasartut qaffasippallaaq kingunerisarpaat anisitat amerlinerat, tamannalu ilaatigut ilaqutariinnik aseruisarpoq. Allaat nunaqqatitta ilaat containerini inissinneqartalersimapput, naak piffimmi illut inoqanngitsut igalaavi matuinnakkat

amerlagaluaqisut, taakkulu anisitaasimasunit atorneqarsinnaalluaraluartut. Taamammat Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Kommuunit Naalakkersuisullu peqatigiillutik pisussaaffigilissagaat sinerissami tamarmi pisortat illuutaasa inissiaataasalu inoqanngitsut piaarnerpaamik piffinni innuttaasunut ineqarfinngortinnissaat siunertaralugu pitsaassutsikkut nalilersorneqarnissaat, akikitsumik ineqarfiulersinnaanissaat siunertaralugu.
- Ineqarnermut akiligassaqarpallaalersartut siunnersorneqarnikkut akilersuinissamut pitsaasumik isumaqatigiissuteqarfigineqartalernissaasa aqqutissiuunneqarnissaa.
- Peqatigiillutik sanaartortisut erniat tungaatigut nalimmassarfigineqartuassapput sanaartornermi erniaq appasinnerpaa atuutsikkumallugu, taamaalillugu inuit ataasiakkaat annertuumik sanaartortartut iluanaarujussuuartartullu pakkersimaarniarlugit.

AATSITASSARSIORNEQ – UULIASIORNEQ

Nunatta pisussutaanut tamanut oqartussaanerput Namminersorneq pillugu inatsisikkut naqissuserneqarpoq, taamaalilluta nunatta pisussutaasa qanoq atorneqarnissaat pillugu tamakkiisumik oqartussaanerput qulakkeerneqarluni. Aatsitassarsiornerup nunatsinni aningaasaqarnitsinnut annertuumik sunniteqarsinnaanera Siumup eqqumaffigaa.

Pisuussutivut uumaatsut aatsitassat, ikummatissat ujaqqallu illernartut niuernikkut iluaqutiginissaat siunertaralugu misissuinerit ingerlaannassapput, tamatumani erngup, seqernup anorillu nukinginiq atuinikkut tunisassiorsinnaaneq ilanngullugu.

Aatsitassarsiornerup unammilleqatigiiffiusumik pitsaasumik atugaqartinneqassapput, aatsitassarsiornerillu ingerlanneqassapput avatangiisit mianeralugit.

Aatsitassarsiornermi uuliasiornermilu avatangiisimik mingutitsineq Siumup naaggaarluinnarpaa, taamaattumik tamatuma pisarsinnaaneranut upalungaarsimanerput atortussat tamarmik nunatsinni pigineqarnissaat qularnaarneqassaaq.

Nunatsinni aatsitassanik paaanerit atuinerillu nunatsinnut inuinnullu aningaasarsiornikkut iluaqutaanerpaasunngorlugit ingerlanneqartassapput.

Aatsitassarsiornermi uuliasiornermilu sulisussat ilinniartitaasarnissaat Siumup sulissutigiuassavaa aammalu suliffeqarfiit sulisussallu nunaqavissut sapinngisamik amerlanerpaat aatsitassarsiornermi uuliasiornermilu sulisorineqarnissaat anguniassallugu.

Siumut isumaqarpoq aatsitassarsiornermi aningaasaateqarfiup erniaasa amerliartuaarnerat ilutigalugu Danmarkip nunatsinnut tapiissutigisartagai ikiliartuaartinneqassasut.

Aatsitassat piiarneqarneranni, uuliap qallorneqarnerani ujaqqallu illernartut piiarnerini nunatsinni nakkutilliinermik ingerlatsineq nukittorsarneqassaaq (Aalisarnermik Nakkutilliisoqarfimmut assingusumik), taamaaliornikkut pisuussutinik uumaatsunik atuineq niueruteqarnerlu eqqortumik nalunaarsorneqarlunilu ingerlanneqassammat. Piiarnermi unioqqutitsisunut sakkortunerusumik pillaatissiisinnaaneq misissorneqassaaq.

Nunatta imartaani uuliamik qalluisoqassappat qalluinerup aallartinnginnerani avatangiisimik mingutsiterujussuortoqarsinnaanera sillimaffigineqarlunilu upalungaarsimaffigineqassaaq.

Aatsitassarsiornermi pinngoqqaatit qaqutigoortut piiarneqarnerini piiarneqartut uranitaat biproduktitut tunisassiarineqarnissaat periarfissaassaaq. Piiarnermi nunarsuarmi malitassat atuuttut isumannaallisaanermut tunngasut malinneqassapput, soorlu IAEA-p malittarisassai.

Kuannersuarni taamalu killavaat alannguani aatsitassarsiorsinnaanerup peqqissutsimut pinngortitamullu akornusiingippata aallartinneqarlutik aningaasarsiutaalertariaqarput.

Siumumiit kaammattuutigaarput erngup nukinganik pilersuineri Maniitsup illoqarfia ilanngullugu pilersorneqassasoq.

Aatsitassarsiorfiit uuliasiorfiillu ingerlanneqartussaattillugit tamatigut kommuunit qanimut peqataatinneqartassapput, tamatumani isumaqatiginninniarnerni IBA-mik taaneqartartuni aatsitassarsiorfiusup qanigisaani inoqarfiit sapinngisamik annertunerpaamik peqataatinneqarlutillu iluanaaqataatinneqarnissaat qulakkeerneqartassaaq.

Aatsitassarsiorfiit assigiinngitsut aallartinnerini nunaqavissut sulisussatut pikkorissarsimasut amigaatigissavagut, taamaattumik Siumup sulissutigissavaa aatsitasarsiornermi sulisussanik ilinniartitsinerit pikkorissaasarnerrillu pisariaqartumik ingerlanneqartarnissaat.

Aatsitassarsiorfiit pisussaaffigissavaat nunaqavissut pikkorissartittuarnissaat, nunarsuarmi piunasaqaatinut qaffakkaluttuinnartunut malinnaatillugit. KTI-p imaluunniit Aatsitassarsiornermik ilinniarfiup pikkorissaasarneri imaluunniit piginnaasanik ineriartortitsiviusumik pikkorissarnissamut aningaasat immikkoortinneqartut atorneqarsinnaanissaat periarfissaassaaq.

UJAQQAT – SIOQQAT

Nunatsinni assigiinngitsorpassuarnik ujaraqarpugut sorpassuarnut atorluarsinnaasunik. Siumup sulissutigissavaa nunatsinni ujaqqat assigiinngitsut sunut sumut atorneqarsinnaanerisa nalunaarsorneqarnissaat, ilisimatusarnerit misissueqqissaarnerillu aqqutigalugit.

Nunatsinni ujaqqat erlinnartut pinnerasaarialugit kusanartuliaralugillu Nunatsinni innuttaasunit inuussutissarsiutaanerisa siuarsartuarnissaat Siumup sulissutigissavaa aammalu innuttaasut pikkorissartarnissamut periarfissaat annertusarneqassaaq.

Ujaqqanik erlinnartunik allanillu ujaqqanik pinnerasaasiassanik unioqqutitsisumik annissuinerup nakkutigineqarnerata sakkortusarnissaa Siumup sulissutigissavaa. Nakkutilliisoqarfiup pilersinnissaa Siumup sulissutigissavaa, soorlu piniarnermik nakkutilliinerit aamma aqqissuunneqarsimasut.

Ujaqqanik assigiinngitsunik katersuisarnermi, paaasarnermilu annikittumik annertuumilluunniit piiaanissamut akuersissutinik pisisarneq nutarterneqassaaq, innuttaasunut ajornannginnerulersillugu aammalu nunaqqatigiinnut ataatsimoortumik akuersissuteqartarsinnaaneq atuutsilersillugu.

Kalaallit Nunarput assigiinngitsunik sioraqarpoq sanaartornermi aammalu teknikkikkut pisariaqartinneqartunik atortussiornermi atorluarneqarsinnaasunik aammalu marraqarluta qammasissiornermi allanillu sanaartornermi atorluarneqarsinnaasunik, soorluttaaq Qeqertarsuarmi basalt atorneqarluarsinnaalluni, tamakku tarmarmik siunissami atorluarneqalernissaat aqqutissiuunneqassaaq.

Aamma sioqqanik ujaqqanillu avammut nunattalu iluani niueruteqarnermi nunatsinnut innuttaasunullu aningaasaqarnikkut iluaqutaanerpaaffissaat anguniarneqartassaaq.

ILINNIARTITAANEQ EQAATSOQ ATAQATIGIITTORLU

Kikkut tamarmik ilinniagaqarnissaat Siumup anguniarpaa. Aqqutissiuussineq eqaatsoq ataqatigiittorlu atorlugit meeqqat atuarfianni naammassisut tamarmik ingerlaqqiffiusunut ilinniartinnut pinngitsooratik ingerlaqqittarnissaat piviusunngortinniarlugu sulisoqassaaq.

Nunatsinni innuttaasut 2030-imi minnerpaamik 50%-iisa inuussutissarsiutinut imaluunniit ilisimatusarluni ilinniarsimasuunissaat Siumup anguniarpaa.

Ilinniarneq siunissamut aningaasaliineruvoq, taamaattumillu ilinniarnermut ilinniaqqinnermullu kikkut tamarmik periarfissaqartuarnissaat anguniartuartariaqarpoq, nunatsinni nunattalu avataani ilinniartut atugaasa inissaqartinnissaasalu isumagilluarneqarnerisigut. Aamma ilinniartunut meerartalinnut inissaqarnikkut meeqqerivissaqarnikkullu atugassaritinneqartut pitsanngorsarneqassapput.

Ilinniartitaanermi tamatigut nunatta pigisai nunatta tunniussinnaasai minnerunngitsumillu pinngortitap avatangiisillu atugassarititai aallaavigalugit ilinniarnerep ingerlaneqartannissaa Siumup anguniagaraa.

Nunarsuarmi tamarmi sukkatsikkaluttuinnartumik ineriartorfiusumi nunatsinni innuttaasut ilinniartuarnissamullu qaammaasaqartuunissaat Siumup pingaartilluinnarpaa, tassami Naalakkersuinikkut, niuernikkut teknikikkullu ineriartornermi, nunattalu nunanik allanik suleqateqarnerani ilinniartuarnissamullu pingaaruteqaraluttuinnartumik inissisimammat. Nunanik allanik ilisimasaqarnerunissaq anguniarlugu ilinniartut nunani allani suliffinni sungiusariartarsinnaanerit nittarsaanneqarnerusariaqarpoq. Taamaammat tuluit oqaasii takornartat oqaasiini ilinniarneqarsinnaasuni sallinngortinneqarnissaat suliarineqassaaq.

Siumut isumaqarpoq meeqqat atuarfianni, atuarfinni ingerlaqqiffiusuni, inuussutissarsiutitigut ilinniartuarnissamullu ilinniartitaanermi nunanut allanut unammillersinnaasumik ilinniarnissamut ilinniaqqinnissamullu pisortat periarfissaqartitsinissaat qulakkeersimajuarneqassasoq.

Nunatta avataani ilinniartut naammassigunik nunatsinnut uternissaat eqqarsaatigalugu eqaannerusumik aqqissuussivigineqartarnissaat qulakkeerniartariaqarpoq.

Ilinniartitaanermut Siumup anguniagaraa sumiiffiit aallaavigalugit ilinniarnissamut neqerooruteqarsinnaaneq. Ilinniarnermi avatangiisit nukittuut piorsarneqartariaqarput, qaffasissumik pitsaasumillu tunngaveqartut. Tassani eqqarsaatigineqarpoq inuusuttut najukkaminnut qanittumi ilinniarsinnaanissaminnut periarfissaat. Najugaq qimannagu ilinniarsinnaaneq pilersinneqassaaq ilisimatusarfik nunanilu allani ilinniartuarnissamullu suliqatigalugit, saniatugut suliatigaluni ilinniarsinnaaneq ammaanniarlugu.

Ilinniartitaanermut, ilinniartitseqqiisarnermut pikkorissaasarnernullu aningaasaliissutaasartut nunatsinni nunaqavissunut tunngatinneqartariaqarput, pissusissamisuunngilarmi inuit sivikittuinnarmik nunatsinniittartut nunaqavissutuulli periarfissagissaartiginissaat.

Ilinniarnermut tunngatillugu Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Ilinniartunut praktikkerfissat eqqarsaatigalugit eqaannerusumik aqqissuussisoqartarnissaa anguniarneqassaaq.
- Danmarkip avataani, nunani allani ilinniarniartunut oqaatsinilluunniit pikkorissarniartunut aningaasatigut tapiissuteqartoqartarnissaa periarfissanngortillugu aqqissuussisoqassaaq.

- Sanasunngorniarnermi praktikkerfissat ajornartut qaangerniarlugit inatsisitigut aaqqissuussisoqassaaq, tamatumani praktikkerfiusinnaasut amerlanerulernissaat qulakkeerumallugu.
- Ilinniartitsisunut inissat pitsaanerit atugarisallu pitsaanerit ujjartorneqassapput.
- Nunatsinni ilinniarfinni tamani kalaallisut misilitsittoqarsinnaanera anguniarneqassaaq.
- Inuiattut pingaartitagut pillugit utoqqaat ilinniartitsinermi atorluarneqartarnissaat aqqutissiuunneqassaaq.
- Inunnguutsiminnik nappaateqartut siusissukkut ilinniarnissaannut periarfissiisumik periusissiuunneqartassapput.
- Ilinniarsimallutik nunatsinnut angerlartut meeqqeriviit inissaqarniarnerullu tungaatigut pitsaanagerusumik inissisimalernissaat Siumup qulakkiissavaa.
- Oqaatsivut atorlugit ilinniartitaanerit pimoorunneqarnerussapput.
- Oqaatsivut atorlugit ilinniusiatigut ineriartortitsisoqassaaq, tabletsinut aamma iPadinik atorneqarsinnaasunik.
- Ilinniarfinni ilisimatusarfinnilu oqaatsivut atorlugit soraarummeertoqarsinnaangussaaq

MEEQQAT ATUARFIAT SIOQQULLUGU ORNITTAKKAT

Meeqqat tamarmik ullutsinni naleqquttumik ulluunerani paaqqinnittarfeqarnissaat Siumup anguniagaraa. Meeqqeriviit meeqqat avatangiisaannut, kulturitsinnut, ilinniartitaanermullu naapertuuttuussapput. Meeqqeriviit timikkut tarnikkullu peqqissuunissaq siunertaralugu perorsaaffiussapput.

Meeraaqqerivinni meeqqerivinilu tamani siunertat anguniakkallu ersarissut pilersinneqassapput, taamatullu akisussaaffiit pisussaaffiillu ersarissut pilersinneqassallutik. Meeqqerivinnik ingerlatsinermi nakkutilliineq Namminersolutik Oqartussanit ingerlanneqartoq pitsanngorsarneqassaaq aaqqissuuteqqinneqarlunilu Meeqqeriviit meeqqallu atuarfii imminnut ataqatigiilluassapput, aaqqissuullugaasumillu angajoqqaat qanimut suleqatigineqassapput. Kalaallit kulturperput aallaavigalugu meeqqerivinni perorsaaneq ingerlanneqassaaq. Meeqqerivinni tuluttut oqalunnermut sungiusarnerit aallartittariaqarput.

MEEQQAT ATUARFIAT

Meeqqat angusarissaarnissaat atuarfiup angerlarsimaffiillu suleqatigiilluarnerisigut anguneqassaaq, taamaattumik angerlarsimaffiup atuarfiullu suleqatigiinnerat nukittorsartuartaqarpoq.

Meeqqat atuarfianni ilinniartitsisut pitsaanerpaanik tunngavissaqarnissaat atortussaqaarnissaallu qulakkeertariaqarparput, meeqqavut pitsaanerpaamik ilinniartinneqassappata. Tamatumunngalu

ilanngullugu atuariit pisortaasa meeqqat atuariini ilinniartitaanermut eqaatsumut ataqatigiitsumullu naleqqussaanermut atatillugu pikkorissartinneqartarnissaat periarfissaajuartariaqartoq.

Meeqqat atuarianni angajullernut ilinniarfissanik siunnersuineq annertusarneqarlunilu pitsanngorsartariaqarpoq. Sapinngisamik meeqqat atuariat qimanneqartassanngilaq ingerlaqqiffissaqanngikkaanni.

Meeqqat atuarianni ilinniartitsisussaqaarneq anguniarlugu Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik Ilinniarfissuarlu suleqatigiilluinnartariaqarput. Najugarisami ilinniartitsisunngorniartarneq annertusarneqartariaqarpoq. TV, radio internetilu ilinniartitaanermut tapertaralugit alimasissumik atuartitsineq ingerlanneqartassaaq. Ilinniartitsisut ilinniarsimasut nunaqarfinni amingaataasarnerat aaqiiviginiarlugu Siumup anguniagaraa naleqquttunik inissaqartitsisarnissaq.

Kulturerput kinaassuserpullu aallaavigalugu atuartitsineq immikkut ilisimasallit atorluarnerisigut ingerlanneqassaaq. Inuiattut ileqqugut nerisagullu ilinniartitsissutigineqartusarsinnaanissaat siuarsarneqassaaq, meeqqat atuariini nerisassaattita atornissaannut toqqorsivinnik inerisaasoqassaaq.

Meeqqat atuarii tamarmik ullutsinnut naleqquttunik atortuutigissartuarnissaat ingerlanneqartariaqarpoq.

Meeqqat atuarianni ingerlaaseq nalilersoqqissaarneqartariaqarpoq.

Siumup anguniarpaa Naalagaaffiit Peqatigiit (FN) meeqqat pisinnaatitaaffiiniq oqariartuuteqartarnerat atuariinni pinngitsoorani atuartitsissutigineqartassasoq.

INUUTISSARSIUTINUT ILINNIARTITAANEQ

Ilinniarnermut aningaasaliinerunissaq Siumup sulissutiguarpa. Suliffinnik nutaanik aallartitsiniarnissaq siunertaralugu ilinniarfimmik pilersitsinissaq anguniarneqarpoq. Inuussutissarsiornikkut ilinniartitaaneq annertusarneqassaaq, inuiaqatigiit pisariaqartitaat aallaavigalugit inuussutissarsiornermilu susassaqtut suleqatigalugit.

Suliffeqarnermi suliniaqatigiiffiit suleqatigalugit ilinniarsimasunik pisariaqartitsineq naammassiniarlugu ilinniartitaaneq annertusartuarneqartariaqarpoq, inuussutissarsiutitigut sulisutigullu pissutsit aallaavigalugit.

Teknikkikkut aamma niuernikkut ilinniartitaanernut amerlanerusut ilinnialertarnissaat qulakkeerniarlugu inuussutissarsiutitigut ilinniarnertuutut ilinniarnertit annertusarneqassapput; tassaasut HTX aamma HHX.

Qitiusumik ilinniarfiit noqqaasoqartillugu peqataasussaqaartillugulu tulluurtumik sivikinnerusunillu ilinniarnernik ingerlaqqiffiusunik neqeroortassapput.

Ilinniakkat ataasiakkaat pitsaasumik imaqarnissaat qulakkeerniarlugu ilinniartitaaneq eqaatsuusariaqarpoq. Ilinniartitaanerit inuussutissarsiornermut tunngassuteqartut sutigut tamatigut qaffassarneqartariaqarput nunatsinnilu pisariaqartinneqartunut naleqqussarneqartariaqarlutik, Danmarkimi periutsit malillugit aaqqissuussisarneq qimanneqartariaqarpoq.

Inuussutissarsiutinut ilinniarneq, qaffasissumik ilinniarniaqqissinnaanissamut aammaassisuusaaq, taamaattumik ilinniarsiutit ilinniartitsinikkut ilinniarsiornikkullu inerisaaviguartaqarput.

Issittup imartaani imarsiornermut ilinniarfik nunatsinni pilersinniarlugu suliniutit Siumup aallartinniarpai. Issittup imartaani angalanermut piumasaqaatit allaapput, taamaattumik nunatsinnut iluaqutaasussamik ilinniartitaanikkut aaqqissuussinissaq Siumup siunertaraa. Issittumi angallassisarinniaanissamut allagartartaarsinnaanissaq anguniarlugu immikkut ilinniartitsisoqartassaaq.

Umiarsuarsuit nunarput eqqaqqullugu ingerlaartartut piumaffigineqartalissapput issittumi angallassisinnaanermut allagartalinnik aqumioqaqqullugit. Issittumi umiarsuarnik angallassisinnaanermut allagartaqarnissap piumasaqaataalernissaata nunarsuarmi akuerineqarnissaa anguniarneqassaaq.

Ullumikkut nunatsinni imarsiornermik ilinniarfeqarneq ullutsinnut naapertuuttumik ineriartortinneqassaaq. Taamaattumik Siumup sulissutiginiarpaa imarsiornermik siunertaqartumik ilinniartitaasernerit tamarmik pitsaassutsikkut pisariaqartinneqartunullu naapertuuttumik aaqqissuuteqqillugit qaffassarnissaat - ilaatigut Imarsiornermik ilinniarfimmi skibassistantiniit naalakkanut ilinniarnertit qaffassarneqartariaqarput, minnerunngitsumillu tamakkua ilinniagassatut periarfissat inuusuttunut kajuminnarnerusunngortinneqartariaqarlutik. Umiarsuarni naalakkatut aquttut, aqumiut ilinniarsimasut kalaallit, Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnermik ingerlatsineri tamakkiisumik atorneqarluartariaqarmata aalisarnikkut nunatta killeqarfiinik nakkutilliisutut ilinniartitseqqiinikkut atorfinitsinneqartalernissaat Siumup anguniassavaa.

Umiatsiaararsortunut angallatersortunullu ingerlatsisinnaanermut ilinniarfimmik pilersitsinissaq Siumup sulissutigissavaa.

Nunatsinni inuussutissalerinermut ilinniarfik INULI ineriartorteqqinneqartariaqarpoq, nunatta pisuussutaanik atuinissamut passussinissamillu ilinniarnertit annertunerujussuarmik aallunneqartariaqarput.

Qaffasissumik inuussutissalerinermik ilinniarsinnaanerit nunatsinni ilinniarneqarsinnaanngornissaat sulissutigineqartariaqarpoq.

Inuk tatigalugu – siunissaq upperalugu.

ILISIMATUSARLUNI ILINNIARTITAANEQ

Siunissami inuiaqatigiit atugarissaartut ilinniarluarsimasunik nutaaliullaqqittunillu innuttallit pilersinneqarnissaat qulakkiissagutsigu ilisimasat nutaat annertunerusullu pisariaqarput. Taamaattumik Siumut ilisimatusarluni ilinniartitaanerit eqqarsaatigalugit annertunerusumik iliuuseqarniarpoq.

Nunatta pisariaqartitai sulisoqarnermilu pisariaqartitat aallaavigalugit siunissami ilisimatusarneq ineriartortinneqartariaqartoq Siumut isumaqarpoq.

Ilisimatusarneq inuussutissarsiornermi nukittunerulersitsissaaq, aningaasatigut kulturikkullu ajornartorsiutinik aaqqiiniarnermi aqqutissiuissagami inuiaqatigiinnilu inerisaanermik annertunermik pilersitsissalluni.

Ilisimatusarfinni allanilu ilisimatusarnermik suliaqarfiusuni amerlanerusunik atorfinitsitsisoqartariaqarpoq, ilisimatusarneq orniginartuusariaqarmat pitsaasunillu atugassaqarfiulluni.

Nunatsinni ilisimatusarnermi paasisat inernerillu katersorneqartariaqarput. Nunanit allanit nunatsinnut ilisimatusarnermik ingerlataqartut pinngittooratik nunaqavissunik suleqateqartarnissaat, aammalu ilisimatusaqateqartarnissaat.

Nunatta issittoq avatangiisit pinngortitarlu pillugit ilisimatusarfeqalernissaa Siumup pimoorullugu sulissutigaa.

Oqaatsivut pillugit ilisimatusartoqarsinnaalertariaqarpoq.

ILAQUTARIIT

Ilaqutariit inuiaqatigiinni qitiupput. Angajoqqaat meeqqallu, meeqqap peroriartornerani ataatsimoortuarnissaat qitiutillugu ilaqutariit susassareqatigiinnerlu pillugu politikissamik nutaamik pilersitsisoqassaaq. Tamatumani aamma nunani sanilerisatsinni misilittakkat iluatsilluartumik kinguneqarsimasut isumassarsiorfigineqassapput.

Ilaqutariit tunngavissinneqassapput meeqqat inuunermanni aallartilluarsinnaaqqullugit, tamanna piviusunngortinneqassaaq Inatsisartut, Naalakkersuisut, kommuunit, kattuffiit, angajoqqaat susassaartullu allat tamaasa suleqatigiinnerisigut.

Angajoqqaat meeqqamik atugarisaannut akisussaanerpaapput. Angajoqqaat perorsaanikkut sumiginnaasernerat pillugu tamat peqatigalugit ajornartorsiutip qaangerneqarnissaa Siumup anguniarpaa.

Peqatigisaanik ilaqutariinnik ataatsimoortitsilluni sullissineq nukittorsarneqassaaq, ilaatigut ilaqutariinnut højskolertitsisarnerit ingerlatiinnarneqarnerisigut piorsaaffiginerisigullu.

Ilaqutariit siunnersorneqarnissamik pisariaqartitsisut piaartumik ikiorneqartarnissaat Siumup aqqutissiuutissavaa, taamaasiornikkut meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiisarneq aamma annikillisarneqarsinnaaqqullugu.

Ilaqutariit siunnersorneqartarnerat pitsaanerusunngorlugu ingerlaqqittariaqarpoq, tamatumunnga naammattunik ukiut tamaasa aningaasaliisoqartarnissaa qulakkeersimajuartariaqarpoq.

PEQQINNISSAQ

Siumup suliniutiguassavaa innuttaasut peqqinnissakkut inooqatigiinnikkullu pitsaanerpaamik sullinneqarnissaat atugaqarnissaallu.

Innuttaasut tamatta peqqinnartumik inuuneqarnissarput nammineq akisussaaffigaarput. Innuttaasut tamatta pisussaaffigaarput inoqatitta peqqinnartumik inuunissaannut aqutissiuusseqataassalluta.

Siumup timersoqartigiiffiit kattuffiata anguniagaa, nunatta nunarsuarmi inoqassutsimut sanilliullugu timimik aalatitsiffiunerpaanngornissaa, timitalersueqataaffigisariaqarpaa. Timersornermik suliaqartut kattuffiillu peqatigalugit periusissiortoqartariaqarpoq.

Peqqinnissatta sulissutiginerani inuiattut naleqartitavut makkua tunngavigineqassapput:

- * Peqqissuuneq
- * Torersuuneq
- * Qiimasuuneq
- * Akisussaaffeqarneq

Peqqinnissarput eqqarsaatigalugu taakkua inuiattut naleqartitatsinnut ilaasutut aalajangiutissavagut.

Nunatsinni innuttaasut najugaqarfinni tamani sapinngisamik assigiiaartumik sullinneqassapput. Innuttaasut nunaqarfinni isorliunerusunilu sullinneqarnerat pitsanngorsarneqartuartariaqarpoq eqaallisaavigineqartuartariaqarlunilu. Nunatsinni nakorsiat tamarmik pitsaanerusemik sullinneqartarnissaat Siumup anguniartuassavaa. Illoqarfinni nakorsiartarneq nutaamik aaqqissuunneqartariaqarpoq, innuttaasut amerlassusaat naapertorlugu sullissisoqalersillugu.

Innuttaasut kikkulluunniit aalajangersimasumik nakorsaqaartalernissaat anguniarneqassaaq. Innuttaasut 60.000-iugutta, nakorsallu ataatsip innuttaasut 500-t sullitassarisassappatigit taava nakorsat 120-t pisariaqartinneqassapput, nakorsiartarneq eqqarsaatigalugu. Tamanna anguneqarsinnaasutut nalilerneqarpoq.

Inuit peqqissusaat salliutillugu anguniagaqarnermi peqqinnissaqarfimmi sulisussanik pissarsiniartarneq nunarsuup sinneranut ammaananeqarnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Peqqinnissaqarfimmi ingerlalluartumi pinaveersaartitsinermik aallaaveqartumik kikkut tamarmik sullinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Atornerluisuusarneq inuiaqatigiit atugarissaarnissaannut ulorianartorsiortitsisarpoq. Tarnikkut inuttullu ajornartorsiuteqarnermik tunngavilimmik katsorsartariaqartut tamarmik akeqanngitsumik, eqaannerusumik sukkanerusumillu katsorsarneqarsinnaanissaat ammaanqartariaqarpoq.

Peqqinnissaqarfimmi akisussaaffiit agguataarnerat innuttaasunut paasisitsiniaassutigineqartariaqarpoq.

Nakorsat nunaqarfinnut tikittarnerat akulikinnerulersinneqartariaqarpoq.

Kræftimik nappaateqalersimasut tamarmik immikkut peqqissarneqarnerminnut pilersarusiuunneqartarnissaat pingaartorujussuuvoq. Kræftimik nappaateqalersimasut katsorsarneqartarnerat Danmarkimi ingerlanneqartartoq aamma nunani allani, soorlu nunani avannarlerni, ingerlanneqartarsinnaanissaa periarfissarsiuunneqassaaq, tamatumunngalu ilanngullu ilaqquttat qaninnerit qanimut ikorfartueqataasinnaanissaat aqqutissarsiuunneqartariaqarluni.

Nunatsinni ullut aalajangersimasut iluini katsorsartinnerup aallartissimasariaqarneranik pisussaaffiliisinnaaneq Siumup ammaffigaa.

Kalaallit Danmarkimut peqqissariartarnerat nunatsinnut nuunneqartariaqarpoq. Danmarkimi ullumikkut suliaritittarnerit eqqarsaatigalugit minnerpaamik pitsaaqataanik nunatsinni ingerlanneqarsinnaanissaat siunertaralugu periarfissat pilersinniarneqassapput.

Peqqinnissakkut anguniagassat:

- Meeqqat toqusartut ikinnerulernissaat.
- Naartuersittartut ikinnerulernissaat.
- Ajoqusernerit ajunaarnerillu ikinnerulernissaat.
- Pujortartartut ikiliartuinnarnissaat.
- Ikiaroorniutit atugaanerisa anikillisartuarnissaa.
- Imigassamik atuinerup annikillisartuarnissaa.
- Nerisassat peqqinnarnerusut nerineqarnerulernissaat.
- Innuttaasut tamarmik sygesikringimik peqartariaqarput.
- Napparsimasut oqaaseqartartuannik pilersitsinissaq.
- Ernisussiortutut ilinniarnert nunatsinni ingerlanneqarsinnaalernissaat.

Peqqissartunik nerisatigut sullissineq pitsanngorsarneqassaaq, kalaaliminernik nerisaqartitsinissaq periarfissaqartinneqarnerusariaqarpoq. Kalaaliminernik nerisaqarnerput annikippallaaqaaq, naak piniartortavut tunitsivissaaleqisartut, illuatungaatigullu nunanit allaniit neqinik eqqussuivallaarluta.

Napparsimavinni peqqissartullu inaanni uninngasut piumagunik kalaaliminertornissamut periarfissaat ullumikkornit pitsaanerunissaat isumagineqassaaq.

Kalaallit peqqissartut illuanni nerisaqarneq pitsanngorsarneqartariaqarpoq. Kalaaliminernik sassaalliteqartarnernup annertunerujussuanngortinnissaa suliarineqartariaqarpoq.

Nunaqarfinni, isorliunerusuni illoqarfinnilu inukinnerusuni peqqinnissakkut sullissineq naammaginangilluinnarpoq – sulisut ilinniarsimasut sulinngiffeqaraangata nunaqarfinni aqutsisut ilaatigut sulisunngortinneqartarnerat akuersaarneqarsinnaanngilaq qaangerneqartariaqarlunilu. Nunaqarfinni ilinniarsimanngitsunik nakorsaatinik paarsisussanik sulisoqartarneq pissusissamisuunngilluinnarpoq.

Nappaatit suulluunniit tunillaattarnerat annikillisinniarneqassaaq. HIV-p inuiaqatigiinni siaruaqqissinnaanera pimoorussinikkut pinngitsoortinniarneqassaaq.

Aalaatsitigut nappaateqalersarnerup pinaveersaarneqarnera annertusarneqassaaq, nappaatigineqalereersimatillugulu katsorsaaneq pitsanngorsarneqassalluni.

Nunatsinni timmisartunik ambulancetut atugassanik peqalertariaqarpugut, nunami immikkoortukkaartumik inissisimasussanik. Taamaaliornikkut aamma timmisartut qilimiguullilu atorlugit innuttaasut minnerpaamik qaammammut ataasiarlutik nakorsiarsinnaanissaat periarfissinneqassaaq. Ambulanceflyt nakorsamik, peqqissaasumik, tarnip pissusaanik ilisimasalimmik kigutilerisumillu inuttaqartinneqassapput, taakkualu nunatsinni Danmarkimiilluunniit pissarsiarineqarsinnaanngippata nunanit allanit sulisussat pissarsiarinissaat piareersimaffigineqassaaq. Tassa peqqinnissaqarfiup rejseholdiatut sulissapput.

Nuummi toqusunut ikuallaaviliortoqarsinnaanera nalilersorneqartariaqarpoq.

”Pipaluk” – alimasissumik nakorsiartarneq (telemedicin) - ullumikkut pioreersoq atorluarnerussaaq.

Peqqinnissaaq eqqarsaatigalugu inuiannik sullissineq pitsanngorsaavigigutsigu, sinerissamilu sumiluunniit peqqinnissamik sullissineq annertusarutsigu, qularinngilarput 1,5 milliard koruunit pallillugit ullumikkut peqqinnissaqarfimmut atorneqartartut siunissami atorluarneqarsinnaalissasut, taamaalillunilu rejseholdinut ambulanceflynullu aningaasartuuteqarnerulernissaaq allatigut sipaaruteqarsinnaalernermik kinguneqarsinnaassalluni.

Meeqqat inuusuttuaqqallu sakkortuumik tarnikkut suliassalersimasut immikkut suliarineqarlutik ataqatigiissumik isumagineqartarnissaat piaartumik pitsanngorsarneqassaaq, taamatullu immikkut ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut sullinneqarnerat pitsanngorsarneqassalluni susassaqtut tamaasa suleqatigalugit.

MEEQQAT INUUSUTTULLU

Siumup anguniarppaa meeqqanik inuusuttunillu qiimasumik toqqassisimasumillu peroriartortitsinissaaq. Isumassuineq susassareqatigiinnerlu inuiaqatigiinni toqqammavittut inisseqqinneqarnissaannut innuttaasugut tamatta peqataanissarput Siumup kaammattuutigaa.

Meeraaneq kingusinnerusukkut inersimasunngornissamut piareersarfiinnaanngilaq, imminili naleqarluni. Misigisaqarlualuni, eqeersagaalluni toqqissisimallunilu meeraasimaneq inuup ineriartorneranut tunngaviuvoq pingaaruteqarlunnartoq. Meeqqat pisariaqartitaat ilaatigut isumagineqarsinnaapput ilaqutariinnut politikkeqarnikkut, meeqqat ineriartornerannut angajoqqaat piffissaqartillugit akisussaaffimmillu tigummiarnissamut periarfissillugit.

Siumup anguniarpaa meeqqat, inuusuttullu toqqissisimasut, peqqissut, tarnikkut timikkullu nukittuut kinaassutsiminnillu ilisarismannittut pilersinnissaat.

Siumup anguniartuarpaa ernereernerup kingorna sulinngiffeqartarnerup sivitsornissaa, angajoqqaanngortut sivisunerpaamik meeqqatik angerlasimaffimmi toqqissillutik najorsinnaaniassammattigit. Angajoqqaanngortut sivikinnerusumik sulisinnaanissamut qinigassaqartariaqarput. Siumup aamma anguniarpaa pisortat suliffeqarfiini tamani akissaatitigut annaasaqaataangitsumik sulinngiffeqartarnerup ingerlanneqartarnissaa, taamatullu ilaqutariinnut politikkip pilersinnissaa.

Ilaqutariiususeq suliffeqarnerlu oqimaaqatigiittariaqarput. Meeqqat tamarmik ilinniarsimasunik perorsaasulimmi meeqqerivimmiinnissamik neqeroorfigineqartariaqarput. Meeqquvinni sulisut ilinniarsimannngitsut ilinniartinneqartarnissaat isumannaartariaqarpoq. Ilaqutariit meerartallit pitsaanerpaamik sullinneqarnissaat anguniarlugu, meeqqerivinni meeqqanik sullissisut siunnersorteqalernissaat periarfissinneqassaaq, angajoqqaat qanimut suleqatigalugit. Meeqquvinni, meeqqat atuarfianni, ilinniartinnillu ilaqutariinnermut meeraqarnermullu tunngasut atuarfiup peqqinnissaqarfiullu akornanni aaqqusuussaasumik aalajangersimasumillu siunertaqartumik ingerlanneqartalernissaat anguniagassatut siunniunneqarpoq.

Meeqqanik inuusuttunillu sullissivinnut tamanut taakkunanilu sulisunut piunasaqaatitigut aaliangersakkat pisariaqartitamut naleqqussarnissaasa suliarineqarnissaallu siunniunneqarpoq.

Meeqqat inuusuttullu angajoqqaaminnut utoqqartaminnullu attaveqarnerulernissaat anguniarlugu angajoqqaat peqqinnartumik inuuneqarnissamik qaammarsarneqarnikkut piunaffigineqarnerulissapput. Tapersorsorneqarnerup immersorneqarnerullu ingerlaavartuunissaat kaammattuutaajuassaaq.

Meeqqanut akisussaaffeqartunut, angajoqqaajusunut inatsisitigut piunaffiginninneq ersarissarneqassaaq, angajoqqaajusugullu tamatta meeqqatta pitsaanerpaamik atugaqarnissaat siunertaralugu sulinissatsinnut immitsinnut piunaffiginerunissarput tamatta isumagissagipput Siumup kaammattuutigaa.

Meeqqat Inuusuttuaqqallu pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaat timitalikkamik isumagineqartoq ingerlaannassaaq, inatsisitigullu nutarterinerni meeqqat inuusuttuaqqallu qitiutinneqarlutik pisariaqartitaallu salliutinneqarlutik allannguinerit suliarineqartassapput. Siumup qulakkeerniarpaa meeqqat pisinnaatitaaffiisa ersarissamik inuiaqatigiinnut paasititsiniutigineqartarnerisa ingerlaannarnissaa.

Suliassaannut ilanngullugit makku pingaartinneqassapput:

Meeqqat oqaaseqartartuata meeqqat pillugit misissuinerminni saqqummiuttagaasa malitseqartinnissaat Siumup eqqumaffiginiarpaa.

UTOQQAAT

Utoqqaat pillugit politikkitsinni inuup naleqassusia aallaaviuvoq - tamatumalu siunertaasa ilagaat toqqissisimaneq pitsaassuserlu.

Nunatsinni utoqqanngorluni inooqataaneq nuannersuusariaqarpoq. Utoqqaat illoqarnikkut sussassareqatigiinnikkut aningaasaqarniarnikkullu atugarissaartut inuiaqatigiinni suleqataajuarnissamut piumassuseqassapput, taamaattumik utoqqaat ajunngitsunik atugaqarnissaat periarfissaqartitaanissaallu Siumup sulissutiguarppaa.

Utoqqaat sulisinnaasut sulisinnaajuarnissaat suliffeqarfinit pisussaaffiujuartariaqarpoq.

Innuttaasut utoqqalisut suliffeqareernermit utoqqalinersiuteqalernissamut pitsaasunik atugaqarnissaat qulakkeerneqassaaq, suliffeqarfiillu tamatumani akisussaaqataanerat pissusissamisoorpoq.

Utoqqaat imminnut ikiorsinnaangitsut nammineq angerlarsimaffimmini sapinngisamik sivilunerpaamik najugaqarnissaat qulakkeerneqassaaq, angerlarsimaffimmi ikiorteqarnikkut. Utoqqaat ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut angerlarsimaffinni, paaqqinnittarfinni ininilu illersugaasuni pitsaasunik naammattunillu inissaqartinneqassapput.

Nunatsinni puigortunngortut amerliartorput, taamaattumik puigortunngortunik sullissineq pitsanngorsarneqartuariaqarpoq.

Siumut isigaluni utoqqalinersiutissanut aningaasaateqarfinnik aaqqissuussinikkut utoqqaat aningaasaqarnikkut pitsaasunik atugaqarnissaat qulakkeerneqassaaq. 66-iniik ukioqalernermik utoqqalinersiuteqalersinnaaneq periarfissaajuartariaqarpoq. Utoqqaat utoqqalinersiutillit saniatigut isertaqarusuttut periarfissaqartuariaqarput utoqqalinersiutiminnik ilanngaaffigineqaratik. Utoqqaat tamarmik nalingiimmik utoqqalinersiuteqassapput, katissimaneq, aappariinneq najungaqatigiinnerluunniit apeqqutaatinnangu.

Siumup pingaartippaa Utoqqaat Nipaata Kattuffiat ersarissumik utoqqarnut politikkeqarnertigut qanimut suleqatigineqartuarnissaa. Kommunit aaqqissuuteqqinneqarsimanerat ilutigalugu utoqqaat siunnersorteqartarnissaat isumannaarneqatariaqarpoq.

Siumup sulissutigaa inoqarfinni tamani utoqqaat ataatsimuualaartarnissamut timersoqatigiittarnissamullu periarfissaasa pitsaanerulersinneqarnissaat.

Utoqqartatsinnut soraarnerussutisiat tungaatigut minnerpaaffiliinissaq anguniarneqassaaq. Aalajangersimasunut aningaasartuutit akilereerlugit utoqqaat naammattunik aningaasaateqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Utoqqaat illuinik sanaartornerit immikkut misissuiffigineqartariaqarput.

Puigortunngortut pillugit sullissinissaq sinaakkusiinissarlu, soorlu ineqarnikkut kiffartuunneqarnikkullu atugaannut naleqquttumik aqqisuussisoqassaaq.

ISUMAGINNINNEQ

Inuiaqatigiit ineriartoqqinnissaannut siuariartornissaannullu atugarissaarneq tunngaviussaaq. Inuiaqatigiit atugarissaarnikkut nukittuumik inissisimasut ilaqutariit tunngavissaraat ikiorneqarnissamillu pisariaqaritsisut ikiorneqarnissaat qulakkeertariaqarluni. Inuiaqatigiit atugarissaarnerat pitsaasoq tassaavoq peqqinnissamut ilinniarnissamut suliffeqarnissamullu atugarisatigut periarfissaqarneq, sumi inissisimaneq apeqqutaatinnagu.

Siumut tunngaviumik isumaqarpoq nunatsinni innuttaasoq kinaluunniit peqqissoq imminut napatinnissaminut killilerneqanngitsoq. Nunatsinni inuk kinaluunniit atugarisami pitsanngorsartuarnissaanut akisussaaqataavoq. Isumaginninnermut ikiorsiissutit sulinerup akilersinnaanerujarnissaanik qulakkeerinnittumik annertussusilerneqartariaqarput.

Siumut isumaqarpoq innuttaaqataasoq kinaluunniit pisussaafeqartooq ilaqtutaminut, qanigisaminut nunaqqatiminullu inooqataanermini timikkut tarnikkullu inuunerup atoruminartuunissaanut suleqataanikkut akisussaaqataassalluni.

Siumut isumaqarpoq inunnik isumaginninnikkut sullissinerit ikiorsiisarnerillu tamarmik, naatsorsueriaatsit naleqqassutsimik aallaaveqartut sakkugalugit, ingerlaavartumik nalilersorneqartariaqartut naleqqussartuarneqarlutillu. Taamaaliornikkut nunatsinni sullinneqartunut tamanut sullissineq pitsaanerpaaq naligiinnerusorlu anguneqassaaq, tamannalu ineriartortinneqassaaq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu suleqatigiinnerisigut. Isumaginninnikkut sullissineq imminut ikiornissamik aallaaveqartillugu ingerlanneqartassaaq.

Siumut isumaqarpoq inunnik sullissineri sulisorisat tamarmik ataavartumik pikkorissartinneqartarnissaat periarfissaajuartariaqartoq.

Isumagineqarnissamik pisariaqartitsisut imminut ikiorsinnaanngorlugit ikiorserneqartarnissaat Siumup politikkerisaa aamma kommunerujussuit siunnerfigisariaqarpaat.

Maannakkut ajornartorsiutaavoq isumaginninnerup iluani ilinniarsimasut illoqarfanni anginerniikkumanerunerat. Taanna atorfinitsitsineri isumaqatigiissutitigut eqaannerusumik aaqqiiffigisariaqarpoq.

Suliagut tamarmik meeqqanik ilaqutariinnillu ingerlallualersitsinissamik siunertaqarput:

- Inunnik sullissisut ilisimasaasa atorluarneqarnerunissaat siunertaassaaq.

- Ilaqutariit siusinaartumik ikiorserneqartarnissaat anguniarneqassaaq.
- Angajoqqaarsianngortitsisarneq nukittorsarneqassaaq, institutioninut tunniussisarneq annikillisarneqarluni. Ilaqutariit iluani angajoqqaarsianngortitsisinnaaneq ataqatigiittumik aaqqissorneqarnissaa anguniarneqassaaq.
- Angajoqqaarsianut tapiissutit naleqquttumik inissinneqarnissaat anguniarneqassaaq.
- Kommunit akornanni assigiimmik inatsisit tunngavigalugit sulisoqassaaq, tamanna anguniarlugu ataqatigiissaarisussamik pisariaqartitsisoqarnera oqariartuutigineqartariaqarpoq.
- Tarnikkut napparsimasut saaffiginninnissamut ikorfartorneqarnissaat pimoorullugu anguniarneqassaaq.
- Tarnimikkut innarluutillit periutsit allat atorlugit ikiorsorsinnaanissaat sutigut tamatigut anguniarneqartariaqarpoq.
- Atuarfeqarfinni inunnik isumaginninnermi siunnersortinik kommunini tamani pilersitsinissaaq angunianeqartariaqarpoq.
- Inunnik isumaginninneq assannik amerlasuunik pisariaqartitsivoq siunissarlu ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu utoqqaat amerliartortussaapput, taamaattumik siunissami sulisussat isumannaarnissaat aqutissiuunneqartariaqarpoq.
- Inunnik isumaginninnerup iluani pisinnaatitaaffiit, soorlu angajoqqaat innarluutilimmik meerallit pisinnaatitaaffii, erseqqarissumik paasinartumillu susassaqarfinni saaffiginnittarfinnilu takuneqarsinnaaneri aqutissiuunneqassapput Innarluutillit oqaaseqartartortaavat peqatigalugu.

INUIT INNARLUUTILLIT

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii illersorlugit sulinerup ingerlanneqarnissaa qulakkeerumallugu Inuit innarluutillit oqaaseqartartuat Siumup siuttuuffigisaanik pilersinneqarpoq. Inuillu innarluutillit pillugit inatsit nutarterneqartuarluni.

Nunatsinni timikkut ersinngittumillu innarluutillit ikiorserneqartarfiisa isumagineqartarnerisalu pitsanngorsarneqartuarnissaat qulakkeersimaniarlugu naleqqussarneqartassapput. Angerlarsimaffimmi pisariaqartitat aallaavigalugit pisortanit ikiorsiisarnissaaq pitsaanerpaamik naleqqussarneqassaaq. Taamatullu nunatsinni inunnt innarluutilinnut najugaqarfiit pisariaqartitsinermut naapertuuttut sulisoqarnikkullu naleqqussaaffiusut sapinngisamik pitsaanerpaamik ingerlanneqassapput.

Innarluuteqarnermi pisinnaasat sulisinnaassuserlu aallaavigalugit, suliffinnut naleqquttunut sulisumut suliffeqarfimmullu iluaqutaasumik, periarfissaqartitsilernissamik naleqqussaasoqassaaq.

Angajoqqaat illoqarfigisami avataani paaqqutarineqartumik inummik innarluutilimmik qitornaqartut ukiumut ataasiaq akiliunneqarlutik qitornaminnik tikeraarsinnaatitaalernissaat kommuunerujussuit peqatigalugit suliarineqartariaqarpoq.

Inuiaqatigiit avatangiisillu piareersarneqassapput inuit innarluutillit akuusinnaanngortillugit, soorlu qamutunik assakaasulinnik atuisut suliffeqarfinnut, pisortat kommunillu allaffeqarfiinut, aningaaserivinnut allanullu isersinnaanngortillugit.

Inuit innarluutillit tarnimikkullu nappaatillit isumagineqarnerat pitsaanerpaaq angujumallugu sullissinissamik ilinniagallit amerlisarneqassapput ullumikkullu sulisorineqartut pikkorissartuarnissaminnut periarfissaqartinneqartassallutik.

Timikkut tarnikkullu innarluutillit inissaqarnertigut, atuarfeqarnertigut, sulisoqarnertigullu piorsaaffigineqassapput, pisariaqartitaallu naapertuuttumik Namminersorlutik Oqartussanit Kommuneraujussuarnillu aningaasalersorneqarlutik.

Nunatsinni tarnikkut nappaatillit isumagineqarnerat pitsanngorsarneqartuassaaq atornearluisunullu katsorsaasarneq piorsarneqartuassalluni.

Timikkut innarluutillit inissaqartinniarnerat piorsarneqassaaq, ininik naleqquttunik sanasoqarneratigut, nammineersinnaanngitsullu eqqarsaatigalugit najugaqarfinnik pilersitsiortornikkut.

Inunnik innarluutilinnik meerallit pitsaanerusumik kiffartuunneqassapput. Inunnut innarluutilinnut sullissisut ataasiakkaat aalajangersimasumik inunnik innarluutilinnik sullissisutut sungiussisimalluartut amerlisarnissaat sulissutigineqassaaq. Inuit innarluutillit illoqarfimmut allamut inissineqarsimasut pisariinnerusumik sullinneqartarnissaat aamma pisariaqarpoq. Inuit innarluutillit ajunnginnerusumik atugaqassappata pisariaqarpoq angajoqaat attavigilluarneqartarnissaat. Inuit innarluutillit ilaqtaminnut tikeraartinneqartarnerat aaqqissuussaannerusumik tamanullu naammaginartumik ingerlanneqartariaqarpoq.

Timikkut tarnikkullu innarluutilinnik sullissisut ataavartumik pikkorissartinneqartarnissaat pisariaqarpoq.

Ersinngitsumik innarluutillit paasineqajaarnerusalernissaannut iliuusissat pilersinneqassapput, sullinneqartarnerisalu pitsanngorsarnissaat Siumup sulissutigissavaa. Angajoqqaat ersinngitsumik innarluutilinnik meerallit ulluinnarni oqilisaaffigineqartarnissaasa aqutissiuunneqarnissaa nalilersorneqassaaq.

Meeqquerivinni sulisut innarluutit pillugu pikkorissarnissaat pillugu periarfissiisoqassaaq siusinnerusukkat sullissineq anguniarlugu.

Inunnut innarluutilinnut angajoqqaat immikkut ittumik sulinerup tungaatigut oqilisaaffigineqartarnissaasa aqutissiuunneqarnissaa anguniarneqassooq.

PINAVEERSAARTITSINEQ KATSORSAANERLU

Pinaveersaartitsineq aqutigalugu inuiaat peqqinnarnerusumik inuuneqarnissaannut aqutissiuussineq isumaginniffiit tamarmik suleqataaffigisaannik ingerlanneqartariaqarpoq. Pinaveersaartitsinermik suliaqarneq nukittorsarneqartuassaaq - qitiusumi najugaqarfinnilu ataasiakkaani. Suliniarnermi innuttaasut suleqatigineqassapput.

Pinaveersaartitsineq pillugu Siunnersuisoqatigiit nuna tamakkerlugu atuuttut ataavartumik anguniakkanik periusissanillu naleqqussaallutik siunnersuusiortassapput, inuiaqatigiit naleqartitaat pingaartitaallu aallaavigalugit.

PAARISA tassaassaaq pinaveersaartitsinermi suliniarnermi aamma peqqissutsimik siuarsaanermi Naalackersuisoqarfinni kiisalu kommunini suliniutinut attaveqaataallunilu ataqatigiissumik suliniarnissamat siuarsaasoq. PAARISAP suliaasa pitsaasut innuttaasut akornanni suli sunnuteqarnerusumik atuutsinneqalernissaat siunertaralugu Naalackersuisut kommuunerujussuillu aqqissuusseqatigiinnissaat Siumup sulissutigissavaa. Ullumikkut aningaasarpasuit pinaveersaartitsinermut PAARISA INUUNERITTA-lu aqutigalugit atornerqartarput, aningaasallu taakku atornerqartartut kommuunerujussuit aqqissuunneqarnerini atornerqartarneri naleqqussartariaqarpoq.

Sukkumik atornerluinerup pinngitsuuisinnaajunnaarnerullu nappaatit akuerisaalernissaa pisariaqarpoq. Siusinaatumik sukkumik atornerluisuusarnerup pinngitsuuisinnaajunnaarnerullu pinaveersaartinnissaat sulissutigineqartariaqarpoq.

Ullumikkut inuusuttorpassuit naartuersittarput tamannalu inuttut naleqassutsimut annertuumik sunnuteqartarpoq peqqinnissaqarfinnullu annertoqisumik suliakkersuilluni.

Pinaveersaartitsinerit inuusuttut ornittagaani klubbini, timersoqartigiiffinni allanilu annertusarneqartariaqarput.

Pinaveersaartitsinermik suliat annertusineqassapput, aamma kinguaassiuutitigut atornerluisut atornerlugaasimasullu sullinneqalernerini nanginneqassapput.

Tupamik pujortartarneq akiorniarlugu siusissukkat pinaveersaartitsisoqartariaqarpoq. Tupamik pujortaliaartartut ikiaroorartumik atornerluisunngornissaannut qaninnerusarmat.

Imerajuttunik, ikiaroorajuttunik aningaasanoorajuttunillu pinngitsuuisinnaanermik katsorsaanerit tamarmik peqqinnissaqarfiup iluanilersinneqassapput. Katsorsaasut peqqinnissaqarfimmi atorfeqartuussapput, innuttaasullu peqqissarnissamik pisariaqartitsisut akeqanngitsumik katsorsartissinnaalernissaat isumagineqassalluni.

Najugarisami sunngiffimmi sammissasaqartitsinerit peqqinnartunik nuannersunillu imaqartikkumallugit innuttaasut namminneq peqataanissaat aqutissiuutissavarput.

Isumaginninnermut ukiut tamaasa aningaasartuuterpassuaqartarnek eqqarsaatigalugu pinaveersaartitsinnermut aningaasaliissuteqarluartarnikkut siunnersuisarnerit pitsaanerulernerisigut isumaginninnermut aningaasartuutaasartut apparsarneqarsinnaassapput.

INUIATTUT ILEQQUT - PIORSARSIMASSUSEQ - KULTURI

Nunarput ingerlanneqassaaq Kalaallisut oqaatsivut pisortatigoortumik oqaasiusut atorlugit.

Taamaattumik oqaatsit pillugit inatsit oqaatsinnik illersuisoq pilersinneqartariaqarpoq.

Nunarput namminersorluni kulturikkut pitsaasunik atugassaqtitaasoq Siumup anguniagaraa, tamannalu ilaatigut *“Kulturip ulluanik”* pilersitsinikkut annertusarneqassaaq.

Inuiaqatigiit atugarissaartut ilisarnaatigilluinnartarpaat kulturikkut sunngiffimmilu uummaarissumik peqataalluartut. Inuiaqatigiit tamatta suliassaraarput nunaqqatitta kulturikkut sunngiffimmilu peqataanissaannut pitsaanerusunik tunngavissioinnissaq kiisalu nunaqqatigiittut qaammarsaqatigiinnissaq.

Piorsarsimassutsikkut ineriartortitsineq tassaassaaq inuiaqatigiinnit aallavilik, inuiaqatigiit kissaataat aallavigalugit. Siumumi isumaqarpugut piorsarsimassutsimut pisortaniit aningaasaliissutaasartut Naalakkersuinikkut siunertarineqartunut naapertuuttuusassasut.

Nunatsinni kalaallisut oqaatsitta siunissami ajunngitsumik atugaanissaat Kalaallisullu atuakkiortarnerup ineriartortittuarnissaa siunertaralugu Kalaallit Nunatsinni atuakkiortunngorniarfimmik pilersitsisoqarnissaa Siumup sulissutigissavaa. Nunatsinni naqiteriveqaaqilernissaa Siumup anguniassavaa. Siumup sulissutigissavaa kalaallit atuakkiortuisa atuakkiat erianartut ullumikkullu naqiterneqarunnaarsimanertik aallaavigalugu pissarsiariuminaallisimasut naqiterinneqaaqqinnissaat. Naqiterinernut ilanngullugit atuakkiat EBook-inngorlugit immaqaluunniit atuakkiat atuffassissutitut pissarsiarineqarsinnaangornissaat sulissutigineqartariaqarpoq.

Siumup anguniarpaa nunatsinni suliffeqarfiit pisortat ingerlataat tamarmik oqaatsit pisortatigoortut – Oqaatsivut – atorlugit ingerlatsiviussasut. Siumup anguniarpaa pisortatigoortumik oqaatsit tamakkiisumik atuutinneqalissasut kingusinnerpaamik ukioq 2025 nallertinnagu, pisortat suliffeqarfiini sulisut oqaatsitsinnik atuinngitsut pisortatigoortumik oqaatsitsinnik ilinniarsinnaanissaminnut pinngitsooratik periarfissinneqassapput.

Tusagassiuinnermut tunngatillugu siammasissumik aallakaatitassiornerup nukittorsarnissaa pingaaruteqarpoq. Tusagassiornermi pitsaassuseq qaffasinnerpaaq anguniarlugu TV-qarfinni radioqarfinnilu tamani tusagassiusut teknikerillu ilinniarsimasut atorneqarnissaat

anguniarneqassaaq. Tusagassiutit nukittuut pilersinneqassapput tamat oqartussaaqataaneranut pingaaruteqarmat. Tusagassiutinik kiffartuussinissamik isumaqatigiissut ullutsinnut naapertuuttunnngortillugu nutarteqqinneqassaaq. Aaqqissussaannermi oqartussaasut tassaassapput inuiaqatigiinni ilisimasaqarnertik, naleqartitatsinnik oqaatsitsinillu piginnasaqarnertik ilisimasaqarnertillu toqqammavigalugu atorfinitsinneqarsimasut.

Aaqqissugaanikkut oqaatsitta piujuaannartinneqarnissaat sulissutigineqassaaq.

Nunap aqqinik tammatsaaliuinissaq inuiattut ileqqunik oqaluttuarisaanerannillu tammatsaaliueqataavoq. Taamaattumik nunap aqqinik nalunaarsuineq qaammarsaanerlu sukumiisumik suliarineqartariaqarput.

Piorsarsimassutsikkut inuusaatsikkullu kalaallit oqaluttuarisaaneranni eriagisassat pingaaruteqartut najukkani ataasiakkaani katersugaasivinni, Nunatta Katersugaasiviani Allagaateqarfianilu, atuagaateqarfiillu allat aqqutigalugit tammatsaalineqassapput. Nunatsinni eriagisassanik misissuisinnaaneq periarfissagissaarnerussaaq. Nunatsinni eriagisassat ajornannginnerusumik periarfissaqarluni ilinniartunit atuartunillu misissorneqarsinnaalissapput. Toqqortat eriagisassat innuttaasunit takuneqarsinnaanissaat aammalu takornarissanit alutornartutut alakkarneqarsinnaanissaat periarfissaasariaqarpoq. Taamaattumik katersugaasivigillisaanerit aammalu annertusaanerit aallunneqartariaqarput.

Eqqumiitsuliortut, sanaluttartut, atuakkiortut nipilersortartullu suliaminnut atatillugu pikkorissartinneqartassapput, suliaminnillu ingerlatsiffissaannik ineriartortitsisoqassalluni. Namminersorlutik Oqartussat Katuamut tapeeqataasarnerat aqqutigalugu annertunerusumik periarfissiisoqassaaq sinerissamut Katuap aaqqissugaanik siammaterisarnissaq. Nunani avannarlermiut naggueqativullu annertunerusumik kulturikkut suleqatiginerussavagut.

Nuummi kalaallisut oqaatsitta nukittorsarnissaat avaqqunneqarsinnaajunnaarpoq. Taamaattumik immikkut iliuuseqarluni oqaatsitta tammatsaaliornissaat suliarineqartariaqarpoq.

Eqqumiitsuliorneq, isiginnaartitsineq, nipilersorneq, erinarsorneq timersornerlu meeqqerivinni, meeqqat atuariiini ilinniarfinnilu allani pingaartillugit ilinniartitsisutigineqartassapput.

Filmiliornerup nunatsinni ineriartornera annertusaavigineqartariaqarpoq, tamanna ilaatigut filminstitutssiliornikkut anguniarneqassaaq.

Atuakkiortut atuakkiannik naqiterisarneq annertunerusumik nunatsinni naqiterneqartarnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Inuiattut ileqqutoqqagut tammatsaaliniarlugit piniakkanik killilersukkanik agguaaassisarnermi immikkut inuiattut piniariaasitoqaq atorlugu piniartunut pisassiisarnissaq eqqunneqartariaqarpoq.

TIMERSORNEQ

Inuiaqatigiit timikkut anersaakkullu peqqissut pilersinneqassapput, ilaatigut timersornikkut periarfissat annertusarneqarnerisigut.

Siumup, Timersoqatigiiffiit kattuffiata anguniagaa 2030 nallertinnagu nunatta nunarsuarmi timimik aalatitsiffiunerpaangornissaa, tapersersorpaa.

Nunaqarfinni timersornikkut kulturikkullu ineriartortitsinerup nukittorsaavigiuarnissaa ilutigalugu timersortarfeeqqanik/katersuuffigisinnaasanik nunaqarfinnut naleqquttunik sanaartorerup ingerlaqqinnissaa Siumup pingaartippaa. Nunaqarfinni sunngiffimmi sammisassaqaqtitsivinnik, ukioq tamaat atorineqarsinnaasunik pilersitsisarnissaq Siumup anguniagaraa.

Timersornermut Højskolimik nunatsinni pilersitsioqarnissaa suliniutaavoq, pilersitsisoqareeraluarpalluunniilli nunani allani timersornerup tungaatigut ilinniarfiit suleqatigalugillu atorluarneqartuarnissaat periarfissaajuaannartariaqarpoq.

Qimusserneq kulturitoqqamik tammatsaaliuineruvoq, taamaattumik Siumup pingaartippaa qimussertartut kattuffiat suleqatigalugu qimussertarnerup tammatsaaliorneqarnerata sulissutigineqartuarnissaa.

Meeqqanik inuusuttunillu sungiusaasut aqutsisullu pitsaanagerusunik atugassaqaarnissaat Siumup aqqutissiuutissavaa. Meeqqat inuusuttullu sunngiffimminni peqqinnartunik sammisaqarsinnaassapput timersorneruppat, kulturikkut sulineruppat, inuusuttunulluunniit sammisaqaqtitsineruppat, soorlu nipilersornerit assigisaallu. Sunngiffimmi ilinniartitsinerit nukittorsarneqartariaqarput.

Nunatsinni timersornerup inuussutissarsiutitut ingerlanneqarsinnaalernissaata periarfissarsiunneqarnissaa suliarineqartariaqarpoq. Nunatta nunanut allanut unammisartuisa timersornikkut pikkorissiarortuarsinnaanissaat ilanngullugu.

Nunatta erfalasua atorlugu OL-mi nunarsuarmioqatillu unammiaarnerini allani peqataasoqarsinnaalernissaa Siumup anguniarpaa.

Esport nunatsinni siuariartorpoq. Taamaattumik Siumup Esport timersuutitut akueralugu tapersersorpaa.

ILAGEEQARNEQ

Siumup anguniarpaa kalaaleq timikkut tarnikkullu toqqissisimasoq suleqataasorlu. Ilukkut nukittuujuneq inuunermilu ingerlalluarneq Siumup anersaaraa.

Nunatsinni pisortatigoortumik oqaluffeqarnermi Ilagiit Kalaallit Lutherikkuusut tunngaviupput.

Upperisarsiorneq inunnet ataasiakkaanut misigissutsinullu tunngalluinnartuuvoq, taamaattumik nunatsinni upperisarsiornermi sammiviit assigiinngitsut ingerlanneqarsinnaasariaqarput.

Siumup ataqqivaa ilagiit lutherikkuusut ilagiit danskit (folkekirken) ingerlanermini tunngavii assigalugit ingerlanera. Siumut isumaqarpoq nunatsinni ilagiit nammineq siulersuissasut ilagiinni qullersaqarfik sinniisullu peqatigalugit. Nunatsinni Ilagiinni aqqissugaanikkut naleqqussaanissaq Siumup suleqataaffigerusuppaa, ilagiit qullersaallu peqatigalugit.

Ilagiinni sulisooreersut sulisussallu pikkorissartinneqartarnerat iliniartinneqartarnerallu aqqissuulluagaasumik aaliangersimasumillu ingerlanneqartalissaaq. Ajoqinngorniartarneq aqqissuuteqqinneqassaaq ukiut tamaasa ajoqinngorniartunik aallartittoqartalernissaa siunertaralugu.

Ilagiinnik sullissiviit, oqaluffiit, palasit illui il.il. ullutsinnut naleqquttumik nutarterneqassapput ingerlaavartumillu aserfallatsaalineqartarnissaat isumannaarneqassalluni. Palasit illuisa ingerlanneqarnerannut akisussaaffik A/S Inissiaatileqatigiiffik Inip tigussavaa.

KOMMUNIT

Kommunit namminersortuunerat Siumup aallartinnerminiilli ataqqisaraa tamaaginnarnissaalu sulissutigiussallugu. Siumup anguniarpaa kommunit aningaasaqarnikkut suliasatigullu namminersortuunerisa ineriartortinnissaat, kommuninik aaqissuusseqqinnermi pilersaarusaasimasut isumaqatigiissutillu nutaat naapertorlugit.

Kommuunit ataatsimut kattussuutillugit Kommuunerujussuarnik pilersitsinerup kingorna paasinarsivoq Tasiilap Ittoqqortoormiullu Sermersuup Kommuunianut ilaatsinneqalernerat sorpassuartigut kangiani najugaqartunut nukillaarsaataasoq. Nunatta kangia ineriartoqqittariaqarpoq innuttaasut kinassuseqarnerat nammineersinnaanerallu pingaartillugit. Taamaammat Nunatta kangiaata immikkut Kommuuninngortinissaa Siumup sulissutigiinarpaa.

Kommuuninut politikkimut tunngaviumik Siumup siunertatut angunigarai:

- Nunatsinni najugaqarfiit nalingiimmik ingerlanneqassapput.
- Nunatsinni sumiluunniit najugaqaralarutta pitsaasunik atugaqassaagut.
- Najugaqarfiit tamarmik ineriartortitsinissamut ingerlatseqataasinnaanerat Naalakkersuinikkut qulakkeerneqassaaq.
- Nunatsinni sumiiffiit ineriartortissallugit kajuminnarnerusariaqarpoq, najugaqarfigissallugit aningaasatigullu piorsassallugit. Illoqarfik pingaarneq, illoqarfiit allat immikkoortortallu tamarmik ilisarnaateqarput, nukittuffeqarlutik ineriartornermullu periarfissaqarlutik.
- Kommuunini kiffartuussineq, suliffissaqarneq aningaasatigullu atuagassarititaasut naligiinnerunissaat anguniarlugu ineriartortitsineq ingerlanneqassaaq.
- Kommuunit ineriartornissaannut suliniuteqarnermi kommunerujussuup aningaasatigut, isumaginninnikkut avatangiisitigullu nammineq napatissinnaanissaa anguniarneqartassaaq.
- Kommuunit nukittuffii ineriartornissamullu periarfissai aallavigalugit ineriartortitsineq ingerlanneqartassaaq.
- Kommunalbestyrelsip aaqqissugaanera nalilersoqqinneqartariaqarpoq.
- Kommuunini ineriartortitsinermit suliniutit kommunimi najugarisanilu piginnaasat nukittuffiillu aallaavigalugit ingerlanneqartassapput.
- Kommuuninik ineriartortitsineq siuarsarneqartassaaq Namminersorlutik Oqartussat, kommunit, suliffeqarfiit, suliniaqatigiiffiit allallu ataqatigiissaarnerisigut.
- Pisortat ingerlataanni namminersortuni siulersuisulersuisarnermi kommuni sumiiffigisaata siulersuisuni immikkut inissaqartinneqartariaqarpoq.
- Ineriartornermit arlalippassuartigut Kommunerujussuit akisussaapput, taamaattumik kommunerujussuit suliasat akisussaaffiillu annertuut isumaqatigiissutit tunngavigalugit ingerlateqqissavaat.
- Kommuunit pisussaaffigaat nunaqarfinni aqutsisut annertunerpaamik nunaqarfimminnut tunngasunut akisussaaffilissallugit.
- Nunaqarfiit pillugit Nuummi 2017 ataatsimeersuarnermi anguniakkat ingerlariaqqinnissamut innersuunneqarput.

- Kommunerujussuit kattuffeqalertariaqarput.

Kommunerujussuarnik naleqqussaaqqissinnaaneq kommunerujussuarmi innuttaasut amerlanerussuteqartut piumasarippassuk aammalu tamanna kommunalbestyrelsip isumaqatigiittup piumasarippagu Siumup ammaffigaa.

Siumup qulakkeerniarpaa kommunerujussuit imminnut napatissinnaalernissaat, kommunerujussuit immikkuullarissusaat, naleqassusaat nukittoqutaallu aallaavigalugit. Kommunerujussuarni inuussutissarsiornikkut ineriartortitsinissami tunngaviuvoq uumassusilinnik uumaatsunillu atorluaanerulernissarput. Kommunerujussuit namminneerlutik nunanik allanik suleqateqarnissamut periarfissatik naapertorlugit inuutissarsiornikkut allatigullu ineriartortitsinermi suleqateqartarnerat pissusissamisoorpoq.

PISORTANI ALLAFFISSORNEQ

Nunatsinni pisortani allaffissornikkut aammalu nutserinertigut aningaasartuuteqartarnek annertoq suli maannamut appariartunngitsoq annikillisinneqarnissaa suliniutigineqassaaq. Tamatumani Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfinni assigiinngitsuni pisortanik atorfinittisinerni inuiaqatigiinnik ilisimasaqarnek, naleqartitanik oqaatitsinnillu piginnaasaqarlunilu ilisimasaqarnek salliutillugit nalilersuinermi tunngavigineqartassapput.

Pisortat suliffeqarfiutaasa naqitertittagaat nunatsinni naqitertinneqartarnissaat sulissutigineqassaaq.

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT SULIFFEQARFIUTAAT

Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaat sineriammut nuunneqarsinnaanissaat iluaqutaanerpaaffissaa ujartorlugu misissorneqassaaq.

Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaat Danmarkimiittut nunatsinnut nuunneqarnissaat siunertaralugu suliniarnissaq ingerlateqqinneqassaaq.

Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaanni assigiinngitsuni pisortanik atorfinititsinerni inuiaqatigiinnik ilisimasaqarneq, naleqartitanik oqaatitsinnillu piginnaasaqarlunilu ilisimasaqarneq salliutillugit nalilersuinermi tunngavigineqartassapput.

Inuit piginnaaneri aallaavigalugit ingerlatseqatigiiffinni siulersuisuliisarneq isumagineqassaaq, tamatumani inuiaqatigiinnik ilisimasaqarneq, naleqartitanik oqaatitsinnillu piginnaasaqarlunilu ilisimasaqarneq salliutillugit nalilersuinermi tunngavigineqartassapput.

NAMMINERSORTUNNGORSAANEQ

Inuiaqatigiit ingerlanneqarneranni innuttaasut toqqaannarnerusumik peqataallutillu akisussaaqataanissaat siunertaralugu suliffeqarfissuit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut ilaat namminersortunut ingerlatassanngortinneqarsinnaanerat Siumup peqataaffigisinnaavaa, taamaaliorneq inuiaqatigiit kiffartuunneqarnerannut aningaasaqarniarnerannullu isumannaatsumik ingerlatsiviusinnaagaangat. Kisianni Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaannik namminersortunngorsaaneq sukkavallaartumik ingerlanneqassanngilaq.

Suliffeqarfissuit ilaat nunarput tamakkerlugu sullissiviusut namminersortunngorsarniaannarlugit namminersortunngorsarneqassanngillat, tamatumani inuiaqatigiinni isumagineqartut suliarineqartullu tamatigut isumannaatsuunissaat siunertaajuartariaqarmat.

Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaannik namminersortunut tunisiniarnermi makkua mianerineqartarnissat qulakkeerneqartassaaq:

- Suliffeqarfissuup pisussaaffii eqqarsaatigalugit innuttaasunut kiffartuussinerup ajorseriannginnissaa.
- Namminersortunngorsaaneermi sapinngisamik qulakkeerneqartassaaq innuttaasut pigineqataasarnissaat akisussaaqataasarnissaallu, niuernikkut periutsit nalinginnaasut aallaavigalugit.
- Namminersortunngorsaaneermi innuttaasut aningaasarsiornikkut inuussutissarsiornikkullu isumalluutaasa akornusinnginnissaat qulakkeerneqartassaaq.
- Namminersortunngorsaaneermut atatillugu qulakkeerneqartassapput nunaqavissut suliffissaqartinnissaat aammalu inuiaat kalaallit kulturiannik mianerinninnissaq.
- Namminersortunngorsaaneermi nunatta aningaasarsiornikkut unammillersinnaassusia mianeralugu nunanik allanik niueqateqartoqartassaaq.

Siumup anguniarpaa Kalaallit Nunaat namminersorluni inuussutissarsiuteqarnissamut piomassusilinnut periarfissiisoq inuiaqatigiit ataatsimut siunertarisaat soqutigisaallu aallaavigalugit.

EQQARTUUSSIVEQARNEQ

Siumup pingaartilluinnarpaa siunissaq eqqarsaatigalugu eqqartuussiveqarnerup nunatsinniit oqartussaaffigineqalernissaa, tamannali aatsaat pisariaqarpoq suliffeqarfiit eqqartuussiveqarnermut attuumassuteqartut tamarmik isumannaatsumik naalagaaffimmiit piorsaaffigineqareernerisigut. Siumup pingaartippaa eqqartuussiveqarneq pinerluttaalisitsisarnermullu tunngasut nunatsinniit tiguneqassasut nunatta aningaasarsiornikkut nammineerluni ingerlasinnaalerpat.

Eqqartuussiveqarnermut ataatsimiititaliarsuup inassutai naapertorlugit Inatsisartut, Naalakkersuisut Folkitingimullu ilaasortat aqutigalugit Siumut sulissaaq.

Tassunga tunngatillugu Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Nunatsinni eqqartuussiveqarneq nunatsinni pissutsinut naleqqussarneqassaaq.
- Inatsisilerituutut ilinniarsimasunik eqqartuussisoqartarnissaq pisariaqarpoq.
- Illersuisut ilinniartinneqarlutillu pikkorissartinneqartassapput.
- Pinerluffigineqarsimasunut pinerlussimasunullu katsorsaasarnissaq pitsaanerusoq anguniarneqassaaq.

Pineqaatissiisarneq pinerluttunillu isumagininnerup

Pinerluttunik pineqaatissiisarnep pinerluutaasunut naapertuunnerusumik pillaasarnissaq anguniarneqarpoq. Nalilersuutitut ilanngullugit eqqarsaatigineqarput piffinni pissutsit pinerluffigineqartullu atugarisaat.

Pinerlunnikkut eqqorneqartut isumagineqarnerisa sullinneqarnerisalu pitsaanerunissaat anguniarneqarpoq, tamatumani eqqarsaatigineqarput pinerluffigineqartut piaarnerpaamik ikiorneqartarnissaat saaffigisinnaasaasalu siammartertuarnissaat.

Nunatsinni inuit eqqartuussiveqarnikkut kiffartuunneqarnerat eqaatsumik ataqatigiissumillu suleqatigiiffiusumik piorsaqqittariaqarpoq.

Siuliani taaneqartut aallavigalugit pisariaqarpoq pinerlussimasut isumannaatsumik inissinneqartarnissaat, pinerluffigineqarsimasut pinerluttorlu tamaasa eqqarsaatigalugit.

Nunaqarfiit isertitsiveqalernissaat pisariaqavissoq anguniarlugu Naalagaaffik aningaasaliissuteqartariaqarpoq nunaqarfinni pissutsit naammaginangeqisut aaqqiiviginiarlugit, tamatumani Namminersorlutik Oqartussat kommunillu suleqataanissaat pisariaqarluinnarpoq.

Politeeqarneq

Siumup anguniarpaa politeeqarnerup pinerluttunillu isumagininnerup nunatsinniit tiguneqarnissaat.

Kalaallit politiingorniartartut amerlisartariaqarput politiit suliffimmini pitsaanerusunik atugassaqartilernerisigut, politiitullu atorfiup soqutiginarsartuarneratigut.

Siumup sulissutigissavaa nunatsinni politiit suliaminnut akisussaaffimminnullu naleqqunnerusunik Danmarkimi suleqatimi akissaataasa assinginik akissaateqartinneqalissasut soraarnerusutisiaqalersinneqassasullu.

Politeeqarneq nunatsinniit tiguneqarpat avatangiisimik piniakkanillu nakkutilliineq ilanngullugu politiinit isumagineqalissaaq, politiillu piniarnermi avatangiisinillu nakkutilliisussanik ilinniartitsisalissapput.

Siumut isumaqarpoq, naak politiinngorniartarnerup aaqqissugaanera naalagaaffimmit oqartussaaffigineqaraluartoq, ilinniartitaanerup iluani oqaatitsinnik piginnaasaqarneq naleqarnerusutut isigalugu inissinneqassasoq, piukkunnarsinnaasut qallunaatut piginnaasakinnerinnaq aallaavigalugu mattunneqartariaqanngimmata.

Taamatutaaq Siumut isumaqarpoq ernumanartutut isigineqartariaqartoq ukiuni kingullerni amerlasuuni malunnaatilimmik kalaallit ukiorparujussuarni politiitut misilittagallit allanik periarfissarsiortalermata, suliffeqarfiummi iluani kalaaliuneq qaffakkiartornissamut aporfiussanngimmat. Tamanna danskit naalagaaffiannut saaffiginnissutigineqassaaq.

NUNANUT ALLANUT TUNNGASUT

Siumup anguniarpaa sunulluunniit tunngasutigut nunanik allanik suleqateqarnissanut Nunatta nammineerluni isumaqatigiissuteqartalernissaa.

Nunarput ukiuni aggersuni annertuunik ilungersuutissaqarpoq. Nunarsuarmioqatigiit sukkaqisumik imminnut akuliukkiartuinnarnerisa tikikkiartuinnarpaatigut nunarsuarmilu aningaasaqarneq niuernikkut sukkaqisumik allanngoriartorpoq.

Nunarput ilungersuutissanut tamakkununga piareersartariaqarpoq taamaattumillu nunarsuarmioqatigiit aningaasaqarnikkut kattukkiartuinnarnerannut peqataalernissani eqaallisartariaqarlugu.

Nunarsuatsinni eqqissineq, atugarissaarneq pisuussuteqarnerlu aqutissiuunneqartuarput nunarsuarmioqatigiit imminnut pisussaaffeqaatigiillutik suleqatigiikkiartornerisigut.

Siumup naggueqatitta suleqatiginerat attatiinnarlugulu nukittorsarniarpaa ilaatigut ICC aqqissugaalluortoq nunarsuatsinnilu nukittuumik inissisimasoq aqqutigalugu.

Siumup ICC-p anguniagai makkua pingaernerit illersugarai:

- Nunani issittumiittuni Inuit suleqatigiinnerat nukittorsassallugu.
- Nunani issittumiittuni avatangiisit illersussallugit.
- Nunarsuarmioqatigiit katersuuffiini Inuit pisinnaatitaaffii soqutigisaallu saqqummiuttassallugit.
- Nunani issittumiittuni naalakkersuinikkut inuillu atugarisaasigut politikkiimi tamakkiisumik peqataassalluni.

Siumup pingaartippaa nunat avannarliit suleqatiginerat ingerlateqqissallugu nutartissallugulu, ilaatigut Nordisk Råd aqqutigalugu.

Siumup kissaatigaa nunarput nunat avannarliit suleqatigiinneranni sunniuteqarnerulissasoq, avatangiisit illersugaanerit, pisuussutit uumassusillit nungusaataannngitsumik atugaanerit kiisalu avannaarsuata imartaani oqartussaaqataanerulernissaq eqqarsaatigalugit. Taamaattumik Siumup kissaatigaa nunatta Nordisk Rådimi sinniisuutitaqalernissaa.

Siumup Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinneq pingaartippaa. Siumut isumaqarpoq Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinnermi, avatangiisit pillugit tunngaviusumik oqallisigisat saniatigut, nunani issittumiittuni najugallit ajornartorsiutit naapittagaat aamma oqaluserinissaat.

Siumup misissoqquaa nunatta Europarådimi sinniisoqalersinnaanera. Siumut isumaqarpoq taamaaliornissaq pingaaruteqartoq, tassami Europarådimi nunani ataasiakkaani Europalu ataatsimut isigalugu inuit pisinnaatitaaffiit tunngasut suliarineqartarmata.

Siumup IWC-mi NAMMCO-milu suleqatigiinnerit pingaartippai. Siumut pingaartippaa malunnarsisissallugu uagut kalaallit naggueqatittalu pingaaruteqartumik inissisimanerput.

Nunani issittuniittuusugut immikkut ilisarnaatitta ilagaat uumasut nunamiittut imaaniittullu pinngitsoorumanninneri, tassami inuussutigigatsigit. Taamaattumik pingaaruteqarluinnarpoq pisuussutitta inuunitsinni tunngavigisatta siunissami aamma tamanut iluaqutaasumik nungusaataanngitsumik aqunneqarnissaat. Taamaattumik pisariaqarpoq nunarsuarmioqatitsinnut oqariartuutiguassallugu pisuussutitta inuppassuarnut anersaakkut, inooriaatsikkut, kulturikkut, misilittakkatigut, ilisimasatigut aningaasaqarnikkullu tunngaviunerat.

Siumup kissaatigaa nunatta nunanut allanut niuernermi politikikkut soqutigisai periarfissaalu nukittorsarneqassasut nunanut ataasiakkaanut nunanullu arlalikkaanut suliniuteqarneq aaqqissuulluagaq aqqutigalugu.

Siumup kissaatigaa nunatta nunarsuaq tamakkerlugu niuernerq pillugu suleqatigiiffissuarmi WTO-mi peqataalluarnissaa. Aamma Siumup kissaatigaa nunatta nunanut allanut niuernikkut soqutigisai isumagineqassasut WTO-mi nunanut assigiinngitsut pisussaaffiliisumik, iluaqutissallu erseqqarissut pissarsiariumallugit WTO-mi suleqatigeeriaatsinut ilanngunnikkut tamanna pissaaq.

Siumup kissaatigaa sulissutigalugulu WTO-p ataani nunat issittumiittut niuernikkut suleqatigiiffeqalernissaat, taamaalilluni nunarput aamma Canadami Alaskamilu inuiaqativut imarmiunik tunisassianik USA-mut tunisinissamut ammaassiffiqarsinnaaqqullugit.

Siumup kissaatigaa nunatta EU-mik suleqateqarnerata annertusarneqarnissaa, nunatta EU-mut ilaasortanngornissaa siunertarinngikkaluarlugu. Siumup kissaatigaattaaq EU-p nunattalu naligiissumik suleqatigiilernissaat. Pissarsiffiunerusumik peqatigiilluarnerusumillu suleqatigiinnissaq siunertaralugu Naalakkersuisut EU-mik oqaloqateqarnerisigut EU-mut nutaamik isumaqatigiissuteqarnissaq Siumup inassutigaa naammasseqqullugu.

Siumup pingaartippaa Naalagaaffiit Peqatigiinni (FN) nunap inuii pillugit Aalajangersimasumik Oqallittarfimmi (Permanent Forum) suleqataaneq. Taanna oqallittarfik Aningaasaqarniarneq Inuttullu atugarisat pillugit Siunnersuisoqatigiinnut (ECOSOC) siunnersuisartutut inissisimavoq. Tassani pisinnaatitaaffiuvoq siunnersuisoqatigiit pisinnaatitaaffiisa iluanni oqallisigissallugit nunap inuiinut tunngasut, tassa aningaasaqarnermut inuiaqatigiillu ineriartornerannut tunngasut, kulturimut tunngasut, avatangiisinut tunngasut, ilinniartitaanermut tunngasut, peqqinnissamut tunngasut aamma inuit pisinnaatitaaffiinut tunngasut. Siumup kissaatigaa nunatta tassani oqallittarfimmi suleqataalluarnissaa, Naalagaaffiit Peqatigiinni ilaasortaasut akornanni ataqatigiissaarisuusartussatut.

Siumup kissaatigaa Nunarput Avannaarsuani pingaaruteqartumik inissisimalluarnini patsisigalugu nunarsuarmioqatigiit ineriartoqatigiinneranni sunniuteqarnerulissasoq. Taamaattumik Siumup kissaatigaa Nunarput nammineq FN-imi sinniisoqalissasoq.

Siumup tapersersorpaa NATO-mut ilaasortaaneq eqqissinissaq pillugu suleqatigiinneq. Nunatta NATO-mi ilaasortaanermigut peqataaffigissavaa Amerikap avannaata Europallu akornanni attaveqatigiinnermut ikaartarfiusinnaaneq. Ilanngullugulu Siumup kissaatigaa Danmarkip NATO-

mi ataatsimiittarnerani Nunarput peqataasassasoq Nunarput nammineerluni NATO–mut isumaqatiginninniartalsasoq.

Siumut isumaqarpoq Kalaallit Nunaata nunanit allanit tutsuiginartutut, isumannaatsutut suleqatigineqarluarsinnaasutullu isigineqarnera nukittorsartariaqartoq ineriartortinneqartariaqartorlu.

Nunanut allanut oqartussaaffik nunatsinniit aatsaat tamakkiisumik tiguneqarsinnaavoq nunarput naalagaaffinngorpat. Aamma tamanna tunngavigalugu Siumup nunatta naalagaaffinngornissaa pingaartillugu anguniarpaa.

Nunatta namminersulivinnissaata tungaanut Danmarkimi Naalackersuisut suleqatigalugit oqartussaaqataanerup annertusiartuaartinneqarnissaa sulissutigineqartuassaaq. Nunatta Namminersorluni Oqartussaanera tunngavigalugu nunatsinni oqartussaasut nunatta namminerisaminik tunngaviusumik inatsiseqalernissaa ukiuni tulliuttuni suliarissavaat. Nunatta tunngaviusumik inatsisitaassaani ilanngullugu aalajangersarneqassaaq nunatta nunanut allanut tunngasutigut illersornissamullu tunngasutigut aqunneqarnerata Naalackersuisunit akisussaaffigineqalernissaa.

Siumup anguniarpaa nunatta nunani sanilerisatsinni niuernikkullu annertuumik suleqatigisaani immikkut aallartitaqarfeqalernissaa. Tamanna isumaqarpoq siunissami minnerpaamik nunani makkunani nunarput aallartitaqarfeqassasoq: Canada, Norge, Kina, Rusland, Frankrig, Sverige, Finland, Tuluit Nunaat aamma Japan.

ILLERSORNISSAQ – ANNAASSINIARTARNEQ

Siumup anguniarpaa Nunatsinni nammineerluta illersornissaq pillugu periusissiaqalernissarput aammalu issittumut atuuttussamik periusissiortoqarnissaa.

Siumup ilisimaaraa nunatta nunarsuarmi inissisimanera naapertorlugu illersornissakut pingaaruteqarluinnarnera.

Siumup anguniarpaa illersornissakut sakkuttooqarnikkullu nunatta nammineq akisussaaffeqalernissaa, Danmarkip naalagaaffia paaseqatigalugu.

USA-mut 2004-mi illersornissaq pillugu isumaqatigiissutip naalagaaffinngornissatsinnut sulissutiginninnsinnut naapertuuttumik ineriartortittuarnissaa Siumup sulissutiginiarpaa.

Nunatta killeqarfiata iluani nakkuttilliisoqarnikkut ingerlatsinermi tamakkiisumik oqartussaalernissarput tikitserlugu Siumumi sulissaagut. Killeqarfinnik nakkutilliinermi Ilinniartitaanerit aqqutsigalugit Kalaallit Namminneq ingerlatsisalernissaat Siumup anguniarpaa.

Siumup anguniarpaa Kalaallit Nunatsinni GREEN-SAR pilersinneqassasoq. GREEN-SAR tassaassaaq Kalaallit Nunaanni Annaasiniarnermi suleqatigiiffik. GREEN-SAR pilersinneqassaaq Danskit aammalu Island-imi ICE-SAR suleqatigalugit.

Kangerlussuup illersornissakut ilinniarfittut, Politiinut ilinniarfittut, annaassiniartarnernut ilinniarfittut, Qatserisartunut ilinniarfittut atuutsilernissaa Siumup sulissutigissavaa. Aamma Nunarsuarmi issittumi inuuniarsinnaanermut ilinniarfittut ingerlatsiviulernissaa sulissutigineqassaaq.

Siumup kissaatigaa nunarput nunani issittumiittuni pingaaruteqartumik inissisimanini tunngavigalugu nunarsuarmioqatigiit ineriartoqatigiinneranni sunnuteqarnerulernissaa, taamaattumik Siumup kissaatigaa nunarput nammineq Naalagaaffinni Peqatigiinni sinniisoqalernissaa.

Siumup tapersersorpaa NATO-mut ilaasortaaneq, eqqissinissaq pillugu suleqatigiiffiummat. Nunarput NATO-mi ilaasortaanermigut Amerikap avannaata Europallu akornanni attaveqatigiinnermut aqquataasarsinnaavoq. Ilanngullugulu Siumup kissaatigaa NATO-mi ataatsimiittarnerni nunatsinni Naalakkersuisut peqataatinneqartarnissaat. Aammalu Siumup anguniarpaa Nunatta nammineerluni NATO-mut isumaqatigiissuteqartalernissaa.

Siumup kissaatigaa Naalagaaffinni Peqatigiinni NATO-milu aalajangiisinnaassuseqartunik suleqatigiiffinnik pilersitsisoqassasoq, nunarsuarmi inatsisitigut eqqortumik ingerlatsisoqarnissaanik illersuisussanik, nunarsuarmilu naligiinnginnerup akiornissaanik suliaqartussanik.

Siumup kissaatigaa nunarput NORDEFECO-mi suleqataalernissaa. Saniatigut aamma Islandimisulli norskit nunatsinni silaannakut nakkutilleeqataasalernissaannut periarfissaqarnerisooq

paasiniagassanngortikkusupparput, taamaasilluta aamma suliaq ullutsinni Danmarkimiit isumagineqartoq amerlanerusuniit kivinneqarsinnaalerniassammat.

Nunatta illersornissamut tunngasutigut atorneqarnerata nunatsinniit oqartussaaffigineqalernissaa nammineerneruleriartornerput ilutigalugu alliartuaartinneqassaaq. Nunatta naalagaaffittut Nato-mut ilaasortaanissaa Siumup aalajangiusimavaa. Amerikkarmiut nunatsinni sakkutooqarfeqarnerat pillugu nunatta toqqaannartumik USA-mut isumaqatigiissuteqartalernissaa Siumup anguniarpaa. Ukiuni kingullerni Pituffimmi kiffartuussinermut isumaqatigiissummut tunngassuteqartut, kingullertigullu aamma Pituffimmi sakkutooqarfiup pilersorneqarneranut tunngassuteqartut eqqarsaatigalugit, Siumut nunatta suliasaqarfinni pineqartuni pissarseqataanerusalernissaata qulakkeerneqarnissaanut Naalackersuisut USA-mut nutaamik paaseqatigiiffiusumik isumaqatigiissuteqarnissaat kissaatigaa.

Nunatta innuttaminit illersorneqartalersinnaanissaa aqqutissiuunneqarluarnerusariaqarpoq, nammineq erfalasutta ataani. Kalaallit inuusuttut inersimasullu nunatta illersornissaanik suliaqarusuttut sapinngitsullu atorluarneqarnerusariaqarput, aalisarnermik nakkutilliinermi Sirius Patruljellu suliaata assinganik suliaqalersillugit.

Taamaammat nakkutilliisussatut ilinniartitaasarnerit aqqissuullugaasut pilersinnissaat Siumup sulissutiginiarpaa.

Siumup anguniarniarpaa nunatta aalisarnikkut killeqarfiinik nakkutilliinermi tamatigut umiarsuit minnerpaamik marluk ataatsikkut nakkutilliisinneqartalernissaat, tassa nunatta kangiani aammalu nunatta kitaani. Tamatumalu piumasaqaatip Danmarkip naalackersuisuinut piaartumik isumaqatigiissutigineqarnissaa kaammattuutigalugu.

Siumup anguniarpaa cyberikkut isumannaallisaaneq nunatsinni pimoorullugu ukkatarineqassasoq, cyberikkullu isumannaallisaaneq qinersisoqartillugu, pisortaqarfinni suliffeqarfinnilu annertusarneqassasoq, sapinngisamillu nunatsinni innuttaasut piukkunnaatillit cyberikkut isumannaallisaaqataanissamut piginnaaninngorsarneqarnissaannut aqqutissieqataassalluni.

UPALUNGAARSIMANEQ - QATSERISARTOQARNEQ

Nunatsinni ajunaarnersuarnut upalungaarsimajuarnissarput pisariaqarluinnarpoq, upalugaarsimanermut ataatsimiititaliarsuup ingerlalluarnissaa pisariaqarpoq aammalu suleqatigiinnermi tassani inuiaqatigiinni pisariaqartut tamarmik peqataatinneqassapput. Timmersartut umiarsuit ajornaarnerini, nunamik ikuallattoornermi, illorsuit ikuallarujussuarnerini allatigullu ajunaarnersuarnut periusissat peqqissaartumik suliarineqarsimassassapput. Inuttaasullu peqataatinnissaannut periusissiat innuttaasunut ingerlaavartumik paasisutissiissutigineqartassapput.

Nunatsinni upalugaarsimanikkut periusissiap naleqqussarlugu nutartertuarnissaa Siumup sulissutigiuaassavaa. Nunatsinni inuutaasut tamarmik sumiluunniit najugaqarunik toqqissisimallutik inuunerminnik ingerlatsinissaat qularnaarneqarsimajuartariaqarpoq.

Nunatsinni upalugaarsimanermut aqutsisoqarfik nutaamik aqqissuteqqinneqassaaq susassa qarfiit tamaasa peqataatillugit.

Upalugaarsimanermi akisussaaffilersuinerit pisussaaffilersuinerillu tamarmik ajunngitsumik paasiuminartumillu aalajangersarneqartassapput.

Upalungaarsimanermi suliaqartut toqqissisimanartumik, akissaatigullu naleqquttumik suliffeqartutut inissisimasoqalernissaa anguniarneqassaaq.

Nunami imaanilu mingutsitsinermi sillimaniarnermut pikkorissartuarnissaat, atortorissaarutitigullu malinnaajuarnissaat.

Takornariaqarnerup annertusiartornera malillugu umiarsuit takornariartaatit upalungaarsimanikut annaassiniarsinnaanikkullu pitsaasumik sullinneqartuarnissaat ineriartortinneqassaaq.

Innuttaasut qaammarsaaffigineqartuarnissaat imaani nunamilu ajutoornaveersaartitsinermut tunngatillugu ingerlaavartunngortinneqassaaq.

Qatserisartoqarneq

Nunarput tamakkerlugu innuttaasut tamarmik Nunaqarfimminni Illoqarfimminnilu toqqissisimallutik ulluinnarni inuunerminnik ingerlatsinissaat qulakkeersimaniarlugu Nunatsinni qatserisartoqarnerup inatsisitigut ersarissumik tunngaveqartumik aammalu qatserisartutut inissisimanerup apersuuserneqarsinnaajunnaarlugu aqqiiviginissaa Siumup sulissutigeqqinniarpa, taamaattumik:

Nunatsinni qatserisartunut ilinniarfik aammalu annaassiniartarnermut ilinniarfik ataatsimoortillugit ingerlanneqarsinnaasunngorlugit Kangerlussuarmi pilersinneqassapput. Taamatullu aamma upalugaarsimanermi suliassa qarfiit isumagisassallu ilanngullugit ilinniartitsissutigineqartassapput.

Sinerissami qatserutigut atortorissaarutit ullutsinnut naleqquttut Nunaqarfinni Illoqarfinnilu tamani pigineqarnissaat.

Meeqqat atuarfiini ilinniarfinnilu tamani ikiueqqaarnermut, annikitsunillu qatserinermut tunngasunik paasisitsiniaanerit ilinniartitsisarnerillu ingerlanneqartassapput.